

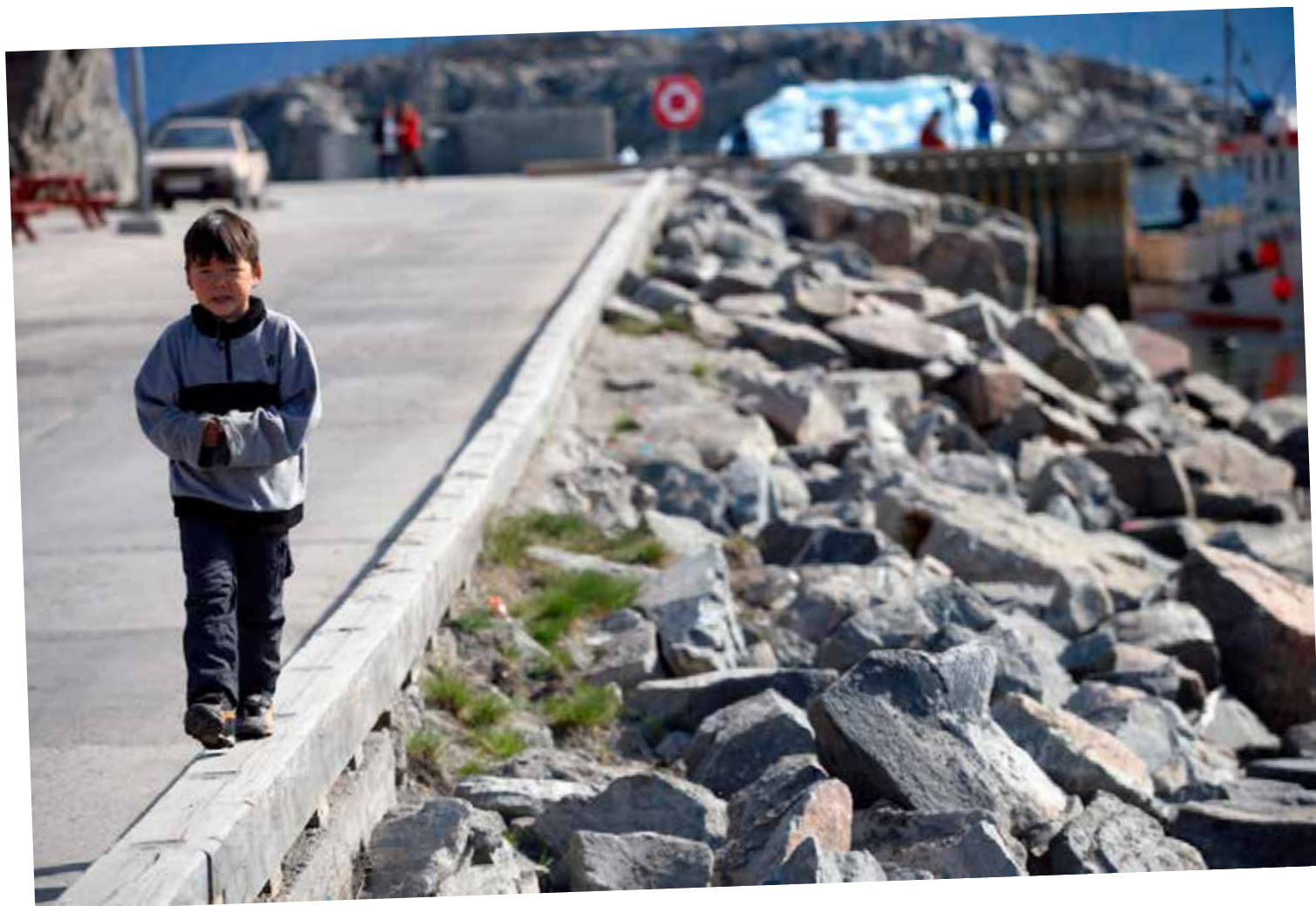
MEEQQAT PISINNAATITAAFFII

MIO'P UKIUMDOORTUMIK NALUNAARUSIAA 2014

BØRNS RETTIGHEDER

MIO'S ÅRSRAPPORT 2014

AAQQUSSUISOQ Trine Nørby Olesen

ALLAASERINNITTOQ Camilla Nymand Petersen

SAQQUMMERSITSISOQ MIO

ILUSISILERSUISOQ Nuisi grafik

ASSIT MIO, Helle Nørregaard &
Jørgen Chemnitz

REDAKTION Trine Nørby Olesen

TEKST Camilla Nymand Petersen

UDGIVER MIO

GRAFISK DESIGN Nuisi grafik

FOTO MIO, Helle Nørregaard &
Jørgen Chemnitz

ISBN 978-87-996098-6-4

IMAI

INDHOLD

4	PIFFISSAQ AALAJANGERSIMASOO QAANGIUPPOQ NUTAARLU AALLARTIPPOQ	4	EN EPOKE SLUTTER OG EN NY BEGYNDER
6	SIULEQUT, MEEQQAT PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIIT SIULITTAASUAT	6	FORORD AF BØRNERÅDETS FORMAND
8	MIO	8	MIO
9	MIO-P MEEQQANIK ISIGINNITTARIAASIA	9	MIO'S BØRNESYN
10	KALAALLIT NUNAANNI MEEQQAT ILLERSUISORTAAVAT	10	GRØNLANDS NYE BØRNETALSMAND
12	MEEQQAT PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIIT	12	BØRNERÅDET
15	MIO-P SULINIUTEQARFII	15	MIO'S INDSATSOMRÅDER
16	MIO-P PITITSINERI	16	MIO'S AKTIVITETER
24	MIO-P SULEQATIGIINNERMUT ISUMAQATIGISSUTAI	24	MIO'S SAMARBEJDSAFTALER
27	MIO-P SULEQATAASA ILAAT	27	EN DEL AF MIO'S SAMARBEJSPARTNERE
29	MIO-P 2014-IMI SAQQUMMERSITAI	29	MIO'S UDGIVELSER I 2014
33	SMS-IKKUT SAAFFIGINNITTARFIK 1899 – MIO-P MEEQQANUT INUUSUTTUNULLU SIUNNERSUISARFIA	33	SMS 1899 – MIO'S RÅDGIVNING TIL BØRN OG UNGE
36	MIO-MUT SIUNNERSUUTIT ILAQUTARIINNERMUT PEQQIS-SUTSIMULLU ATAATSIMIITITALIAP SIULITTAASUANIT	36	RÅD TIL MIO FRA FORMANDEN FOR FAMILIE- OG SUNDHEDSUDVALGET
38	MIO-MIT ANGALANERIT	38	MIO'S REJSEAKTIVITET
39	KALAALLIT RØDE KORSIANIT SIUNNERSUUTIT	39	RÅD FRA KALAALLIT RØDE KORSIAT
41	INNUTTAASUNIT SAAFFIGINNISSUTIT	41	BØRGERHENVENDELSER
42	TUSARNIAANERIT	42	HØRINGER
44	MIO-P ATTAVEQAATAI	44	MIO'S MEDIER
45	TUSAGASSIUTINUT NALUNAARUTIT	45	PRESSEMEDDELSER
45	MIO-P SULINERMINI 2015-16-IMI ANGUSASSAI	45	MÅL FOR MIO'S ARBEJDE I 2015-16
46	NAATSORSUUTIT	46	REGNSKAB
47	MIO-MI SULISUT	47	MIO'S ANSATTE

PIFFISSAQ AALAJANGERSIMASOQ QAANGIUPPOQ NUTAARLU AALLARTIPPOQ

EN EPOKE SLUTTER OG EN NY BEGYNDER

Ukiuni pingasuni atuunniukuunermi MIO-p assigiingngitsorpasuar-tigt uppersarsittarnikuuaa Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut qanoq pingaaruteqartiginerluni. Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiin-nut MIO sulisoqarfittut pingaaruteqarluinnartuusoq paasinarsivoq.

Kalaallit Nunaat nammineq inuusuttunut pinerluuteqarsimasunut matoqqasumik isertitsiveqalerpoq MIO-p suliniuteqarneratigt, taamaalilluni inuusuttut taakku matoqqasumi isertitsivinniittarun-naarlutik imaluunniit, inersimasut isertitsivinniittut akornanni isertitsivinniittarunnaarlutik. Dronning Ingridip Napparsimmavisuani meeqqanut immikkoortortaqaarfimmik amigaaqarneranik eqqumaffigineqalerpoq MIO-p suliniuteqarneratigt. Tamanna meeqqat Kalaallit Nunaanni tamaneersut iluaqutigissavaat. Meeqqat amerlanerusut angajoqqaamik avinneranut atatillugu ilanngutitinneqarsinnaalernerannut, aamma nutaamik inatsisilior-nikkut angajoqqaat meeqqaminnik naveersinnerminni annersaa-sinnaatitaanerit kiisami inerteqqaalersinneqaleraneranut MIO suliniuteqataavoq. Isumaginninnermik Ingerlatsivinni sulias-sarpasuit eqqumaffigineqaleranerit, aamma meeqqat anger-larsimaffiup avataanut inissinneqartartut atugaannik pitsanngor-saaneq MIO-p sulinerata kinguneraa.

Tamakku tassaapput MIO-p ukiuni pingasuni atuunnerani Meeqqat Pisinnaatitaaffiit Sullissiviup sulinerata toqqaannartumik kingu-nerisai.

Inuit internetimi attaveqatigiittarfii arlallit atorlugit meeqqat namminneq pisinnaatitaaffiit MIO-p ilisimasaqalersissimavai. Smartphone-ninut app-it, SMS-ikkut saaffiginnittarfik 1899, meeqqat pisinnaatitaaffiit oqariartorfusartooq, nittartagaq pim-matiginnittarnerup unitsinneqarnissaanik oqariartuutilik, MIO taavalu meeqqat pisinnaatitaaffii allarpasullu pillugit quppersa-gaaqqat meeqqat pisinnaaffimminnik ilisimaqalernissaannik an-nertusaassutaasussat iluatsitsiviulluarput.

MIO har nu eksisteret i 3 år og har på mange måder bevist sig værdifuld for det grønlandske samfund. MIO har vist sig at være en vigtig institution i det grønlandske samfund – intet mindre.

MIO er direkte ansvarlig for, at Grønland fik sin egen sikrede døgninstitution for unge kriminelle, så disse ikke skulle sidde isoleret eller sidde med andre voksne fanger i anstalterne. MIO er ansvarlige for, at der kom fokus på børneafdelingen på Dronning Ingrid's Hospital. Dette kommer børn i hele Grønland til gavn. MIO kan tage en del af ansvaret for, at flere børn nu kan inddrages i skilsmissegaver og at revsel-sesretten nu endelig afskaffes på grund af ny lovgiv-ning på området. MIO's arbejde har medført, at der er fokus på de mange sager i Socialforvaltningerne og på at skabe bedre vilkår for anbragte børn.

Dette er direkte resultater af MIO's arbejde igennem de første 3 leveår for Børnerettighedsinstitutionen.

MIO har arbejdet på mange medieplatforme for at give børn indsigt i deres rettigheder. App's til smartphones, SMS-rådgivningen 1899, loppefanger med børns rettigheder, hjemmeside om anti-mob-ber, vifter om MIO og børns rettigheder og meget mere er alle vellykkede tiltag til at øge børns bevidst-hed om de rettigheder, de har.

*Ilisimasaqarneq paasisitsiniaanerillu
tassaapput ikiortissarsiornissamik
nukissaqartitsilersartut
piumassuseqalersitsisartullu.*

*Viden og oplysning
giver styrke og handlekraft
til at søge hjælp.*

Tamakkuli naammanngillat.

Meeqqat pisinnaatitaaffii amerlasuut sulii ullut tamarluinnaasa unioqqutinneqartarput sulii annertuumik suliaasaqartoqarporlu. Sulii meerarpassuaqarpoq ullut tamaasa sumiginnagaasartunik, atornerluiffiusunik nakuuserfiusartunilluunniit avatangiiseqartunik. Meerarpassuit innarluuteqarlutik alliartorput, pisariaqartitaminillu ikiorserneqarnissaminnik amigaateqartarlutik. Meeqqat pingajorarterutaat meeqqanik paaqqinnittarfimmiinneq ajorput, meerarpassuillu pimmataaneq imaluunniit angerlarsimaffimmini ajornartorsiutit pissutigalugit atuarfimi malinnaanissaq ajornartorsiutigisarpaat. Tamakku tassaapput pissutsit meerarpassuit peroriartorfissaat, tamakkulu MIO-p pitsanngorsaaqataaffigissavai.

Taamaammat ukiuni kingullerni pingasuni meeqqat pillugit alloriarnerit meeqqallu pillugit eqqumaffignilernerneq annaassinnaanngilarput. Meeqqat inuusuttullu atugarisaannik ullut tamaasa amerlasuujulluta annertooujussuarmik pitsanngorsaaqarluta ingerlaavartumik suliaqartuuvugut, peqatigiiffiit nammineq kajumissutsiminnik suliniutillit (qasusuillutik, pingaarutilimmik pitsaalinnartumillu suliaqartuusut), paaqqinnittarfiit, atuarfiit, sunngiffimmi ornittakkat, allanilu ornittakkat suleqatigisat eqqaallugit MIO-p tamanna nuannaarutigaa.

Neriuppunga MIO sulii taama nukittutigaluni ukiuni tulliuuttuni meerarpassuit inuunermi iluaqutissaannik sulii aqutissieeqataajumaartoq.

Atuarluaris!

Men dette er ikke nok.

Der er fortsat et stort arbejde og stadig mange af børnenes rettigheder, som bliver krænket på daglig basis. Der er fortsat mange børn, hvis dagligdag er præget af omsorgssvigt, misbrug eller vold. Mange børn vokser op med et handicap og har svært ved at få den hjælp, de har brug for. Omkring 1/3 af alle børn kommer ikke i daginstitution, mange børn har det svært i skolen med mobning eller med at følge med på grund af problemer derhjemme. Dette er den virkelighed, som mange børn vokser op i og den virkelighed, som MIO skal være med til at forbedre.

Derfor kan vi ikke tåle at miste det momentum og den opmærksomhed, der er kommet på børn de sidste 3 år. Sammen med frivillige foreninger (som udfører et utrætteligt, værdifuldt og fantastisk arbejde), personale i daginstitutioner, skoler, fritidsklubber, væresteder med mere glæder MIO sig over, at vi trods alt er mange, som – på daglig basis – gør en kæmpe indsats for at skabe bedre vilkår for børn og unge.

Det er mit personlige håb, at MIO, forhåbentlig med ufortrøden styrke, i de kommende år fortsat kan være med til at gøre en forskel i børns liv.

Rigtig god læsning!

Pitsaanerpaamik inuulluaqqusillunga

De bedste hilsner

AAJA CHEMNITZ LARSEN

Meeqqat Illersuisuat, MIO – 2012-2014

Børnetalsmand, MIO – 2012-2014

SIULEQUT, MEEQQAT PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIIT SIULITTAASUAT FORORD AF BØRNERÅDETS FORMAND

Asasara atuartooq

2014-i aamma ulapaarfusimaqaaq. Meeqqat pisinnaatitaaffiit sullissiviup pilersinneqarnerminit ilisimaneqalernissaanillu suliaqarnermini MIO ukiut pingajussaat anguaa, taamalu meeqqat inuusuttullu avannaaniit kujataanut aamma kangianit kitaanut meeqqat pisinnaatitaaffimminnut sullissivitsik ilisimaarilersimam-massuk uagut tanngassimaarutigaarput. Sulili suliassarpassuaqar-pugut, MIO-lu suli ingerlaavartumik meeqqanut, inuusuttunut inersimasunullu meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit ilisimasani si-aruarterissaq.

2014-imi suliassatta arlallit piviusunnorsimapput, aamma Institut for Menneskerettigheder suleqatigalugit atuartitsissutissat "Meeqqat pisinnaatitaaffii ilinniartitsissutigisigit" atuarfimmi meeqqanut minnernut akullernullu tulluarsakkat saqqummersissimavagut. Atuartitsinermi atortussiat ilinniartitsisunit assut ilu-ri-neqarput, nunattalu atuarfiini ator-neqarluarlutik. Suliniut alla 2013-imi aallarnigarput tassaasoq meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissitat sullinneqarnerannik misissuineq 2014-mi inger-lateqqinneqarpoq nalunaarusiaq "Inatsimmit piviusumut" saq-qummersinneqarmat, tassani suliassanik suliarinnittartut suli-nerminnut tunngatillugu namminneq isumaat, aamma Kalaallit Nunaanni meeqqanik inuusuttunillu sullissinermi immikkoort-taqarfiit qanoq annertutigisunik suliassaqartiginersut qanorlu ilu-ngersuanartigisunik sulinerminni atugassaqartitaanerat aamma saqqummersitami qulaajaavigineqarput.

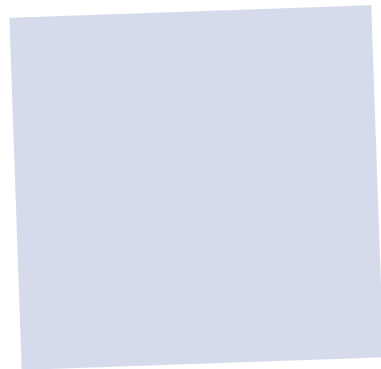
Kalaallit Nunaanni Meeqqat Illersuisuata siullersaata Aaja Chem-nitz Larsenip ukiok aamma kingullermik suliffigaa. Aaja ukiaq 2014-imi Inatsisartunut qinequsaarnerup kingorna Inatsisartunut ilaa-sortanngorpoq, kingornalu ilisimasani piginnaasanilu politikikkut suliniarnermini atortar-pai. Aajap Meeqqat Illersuisuattut ukiuni sulinermini Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit lsuma-qatigiis-sutaata aamma kalaallit meeqqat inuusuttullu inuuniarnerisa atu-garisaasalu akornanni ungasissuseq millisarnikuuaa. Aajap tam-asuminnga aallutaqarnermigut aamma MIO-p allaffeqarfianik, Nam-minersorlutik Oqartussanik, kommuninik NGO-nillu suleqateqarlu-ni misissuinerit suliniutillu assigiinngitsut aallarnisarnikuuai, taak-

Kære læser

2014 har været endnu et travlt år. Etableringen og udbredelsen af kendskabet til børnerettighedsinsti-tutionen MIO nåede sit tredje år og vi kan være stol-te af, at børn og unge fra nord til syd og øst til vest kender til deres børnerettighedsinstitution. Der er dog stadig meget at nå og MIO vil fortsat udbrede kendskabet om børns rettigheder til børn, unge og voksne.

I 2014 har en del af vores arbejde taget fysisk form og i samarbejde med Institut for Menneskerettighe-der, har vi udgivet undervisningsmaterialet "Sæt børns rettigheder på skoleskemaet" målrettet folke-skolens børn i yngste- og mellemtrinnet. Undervis-ningsmaterialet har fået stor påskønnelse fra lærere og bliver benyttet i de grønlandske skoler. Et andet projekt, vi startede i 2013 med undersøgelser af sagsbehandling for anbragte børn, fortsatte i 2014 med udgivelsen af endnu en rapport "Fra lov til praksis", der viser sagsbehandlerne egne holdnin-ger til arbejdet og omfanget af opgaver og arbejds-pres Børne- og ungeafdelingerne har i Grønland.

Året viste sig også at blive det sidste arbejdsår for Grønlands første Børnetalsmand Aaja Chemnitz Lar-sen. Aaja valgte i efteråret 2014 at stille op til Lands-tinget og har siden da benyttet sin viden og sine kompetencer i det politiske liv. Aaja har gennem sine år som Børnetalsmand arbejdet for at mindske ga-bet mellem FN's Børnekonvention og grønlandske børn og unges levestandard og vilkår. Aaja har med sit fokus på dette og i samarbejde med MIO's sekre-tariat, Selvstyret, kommunerne og NGO'er igangsat forskellige undersøgelser og projekter, der har be-lyst behovet for særligt fokuserede indsatser på børne- og ungeområdet. Aaja har været en ambitiøs

kunanilu meeqqat inuusuttullu atugarisamikkut immikkut ittumik iliuuseqarfigineqarnissaannik pisariaqartitsinerit qaammarsaassutigineqarput. Aaja Meeqqanut Illersuisuunikuuvoq angusaqarluarusuttoq takorluuisinnaasorlu, uagullu politikkikkut sulinerani tamanik ajunnginnerpaanik kissaapparput, aamma Kalaallit Nunaa-ta Meeqqanut Illersuisortaavata 2015-imi tikilluaqqunissaa qilanaaraarput.

MIO-p anguniagai tassaani kuupput illersuineq, peqataatsineq aamma meeqqat inuusuttullu naligiimmik pineqartarnissaat. Anguniagassat taakku tunaartaralugit MIO aamma Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit suli sulipput, 2015-imilu suliassanut nutaanut unammillernartunut qilanaarpugut.

Meeqqat inuusuttullu inuunerminni pitsaasumik atugaqarnissaminnik pisinnaatitaaffeqarput. Tamanna Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutip naqissuserpaa.

og visionær Børnetalsmand og vi ønsker hende alt det bedste i hendes politiske karriere og ser frem til at byde Grønlands kommende Børnetalsmand velkommen i 2015.

MIO's målsætninger har indenfor det strategiske område været beskyttelse, inddragelse og lige adgang for børn og unge. MIO og Børnerådet arbejder fortsat ud fra disse målsætninger og glæder sig til nye udfordringer i 2015.

Børn og unge har ret til gode levevilkår. Det fastslår Børnekonventionen.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Med venlige hilsner

WILLIAM KRIEDEL

Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit Oqaaseqartartuat
Børnerådets talsmand

MEEQQAT ILLERSUISUAT AAMMA MEEQQAT PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIIT PILLUGIT INATSISARTUT INATSISAAT NR. 11, 22. NOVEMBER 2011-MEERSOO INATSISARTUT AKUERAAT. MEEQQAT ILLERSUISUAT, MEEQQAT PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIIT AAMMA MEEQQAT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT SULISOQARFIK ATAATSIMUT SULISOQARFIUVQO POLITIKKIKKUT ATTUUMASSUTEQANNGITSOO QQAASEQARSINNAASORLU

Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Sulisoqarfik MIO-mik ateqasasoo Kalaallit Nunaanni Meeqqat Illersuisuata siulliup Aaja Chemnitz Larsenip aalajangersimavaa.

ALLATSEQARFIK

MIO-p allatseqarfia ilisimasani katersillunilu paasissutissiisarpoq, aamma Meeqqat Illersuisuatalu Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiivisalu sulineranni suliamut tunngasutigut ikiuuttarluni. Allatseqarfiup sulisorai Meeqqat Illersuisuat, allatseqarfimmi pisortaq, meeqqanut siunnersorti, inunnik isumaginninnermi siunnersorti, AC-fuldmægtigi aamma ilinniartut pingasut ikiortit.

MEEQQAT ILLERSUISUAT

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Isumaqtigiissutaat aallaavigalugu meeqqat inuusuttullu inuiaqtigiinni soqutigisaasa qulakkiivigineqarnissaat siuarsarneqarnissaallu Meeqqat Illersuisuata suliassarai. Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Isumaqtigiissutaasa ilisimaneqalernissaata isumaqtigiissutillu Kalaallit Nunaanni atuutilersinneqarnissaata qulakkeerneqarnissaat Meeqqat Illersuisuata akisussaaffigaa.

Aaja Chemnitz Larsen Inatsisartut Meeqqat Illersuisuat aamma Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit pillugit Inatsisaat atortusannngortinneqarmat siullersaalluni Meeqqat Illersuisuattut atorfinippoq. Aaja Chemnitz Larsen Meeqqat Illersuisuattut maarsimi 2012-imi ukiuni pingasuni atuuttussamik atorfinitsinneqarpoq, piffissallu naangjalernerani novembarimi 2014-imi Kalaallit Inatsisartuinut ilaasortanngorami atorfimmit soraarluni.

Aaja Chemnitz Larsen 1977-imi inunngorpoq allaffissornermilu kandidatitut (cand.scient.adm.) Ilisimatusarfimmi ilinniagaqarnikuulluni.

INATSISARTUT VEDTOG DEN 22. NOVEMBER 2011 LOV NR. 11 OM BØRNETALSMANDEN OG BØRNERÅDET. BØRNETALSMANDEN, BØRNERÅDET OG BØRNERETTIGHEDSINSTITUTIONEN UDGØR EN POLITISK UAFHÆNGIG INSTITUTION MED RET TIL AT UDTALE SIG

Grønlands første Børnetalsmand Aaja Chemnitz Larsen besluttede, at Børnerettighedsinstitutionen skulle hedde MIO.

SEKRETARIATET

MIO's sekretariat står for at indsamle og formidle viden og yder desuden faglig bistand til Børnetalsmanden og Børnerådet. Sekretariatet består af Børnetalsmanden, samt af en sekretariatschef, en børnekonsulent, en socialfaglig konsulent, en AC-fuldmægtig og tre studentermedhjælpere.

BØRNETALSMANDEN

Børnetalsmanden har til opgave at sikre og fremme børn og unges interesser i samfundet med udgangspunkt i FN's Børnekonvention. Børnetalsmanden har ansvaret for at sikre kendskabet til FN's Børnekonvention og implementering af konventionen i Grønland.

Aaja Chemnitz Larsen var den første Børnetalsmand efter loven om Børnetalsmand og Børneråd blev vedtaget. Aaja Chemnitz Larsen blev ansat som Børnetalsmand i marts 2012 for en treårig periode, men stoppede sit virke i november 2014, kort tid før periodens slutning, da hun blev medlem af det grønlandske landsting Inatsisartut.

Aaja Chemnitz Larsen er født i 1977 og uddannet kandidat i administration (cand.scient.adm.) fra Ilisimatusarfik.

MIO-P MEEQQANIK ISIGINNITTARIAASIA

MIO'S BØRNESYN

• MEEQQAT INERSIMASULLU NALIGIIPPUT

Tamanna isumaqarpoq inersimasut ataqqinnittumik meeqqat pissu-seqarfigissagaat aamma meeqqatut immikkut ittumik pisariaqartitaat qajassuutissagaat. Inersimasut meeqqanut piunasaqartarnissaminut sapiitsuusariaqartut MIO isumaqarpoq, meeqqat killilertassagaat aamma unammillertassagaat pissutsinik pitsaanerpaanik tunngaveqarlutik inuuneqarnissammata.

• MEEQQAT MEERAANEQ PILLUGU ILISIMATUUJUPPUT

Meeqqat tusaaneqarlutik misigissagaat MIO isumaqarpoq, aamma demokratisiusumik inuit allat assigalugit oqartussaaqataasuunertik ilisimasagaat. Tamanna isumaqarpoq meeqqat ukiutik qanorlu inerissimassuseqarnertik apeqquataatillugu aalajangeeqataasinnaasut. Meeqqat oqariartuutaat aamma oqaaseqaataat pimoorullugit tusarneqartariaqarput taak-kulu tunngavigalugit sapinngisamik iliuuseqartoqartassaaq.

• MEEQQAT INUUNERISSUSAAT INERIARTORNERALLU SIUNISSAQ TAMAAT ILANNGULLUGU ISIGINEQARTARIAQARPUT

Tamanna isumaqarpoq meeraq inuunerissumik meeraassappat meeqqap timikkut, tarnikkut, anersaakkut, ileqqorinnermut tunngasukku aamma inuttut inooqatigiinnikkullu ineriartorneranut soqutigittartoqarnissaa piunasaqaataasarisariaqartoq. Assigiinngisitaartuuneeq allanillu inissaqartit-sineq nukiuvoq. MIO isumaqarpoq meeqqat immikkut ittumik pisariaqar-titsisut meeqqat allat assigalugit assigiinnik periarfissaqartariaqartut.

• MEEQQAT PEQQISSUNIK INUNNUT ATTAVEQARLUTIK TOQQISSISIMAL-LUTIK, ASANEQARLUTIK, KILLILERNEQARTARLUTIK AAMMA AKUERI-SAALLUTIK PERORIARTORNISSAANNUT INERSIMASUT AKISUSSAAPPUT

MIO isumaqarpoq meeqqat inersimasullu akornanni attaveqatigiinnerit pitsaasut meeqqat imminnut avatangiisiminnullu tunngatillugu pitsaa-sunik aalajangiisalnerrissamik ilinniarnerrannut tunngaviusut.

• MEEQQAMUT PITSAANERUSUSSAQ PINGAARNERPAAJUSUAANNARPOQ

Tamanna isumaqarpoq angajoqqaatut akisussaasuusup meeraq pitsaa-sumik paarisinnaangippagu meeqqap inuunerani pissutsit, soqutigisai atugaalu pisortat isumagalugit qulakkeertussaavaat. MIO isumaqarpoq isumaaluneeq siulleq aallaavigalugu iliuuseqartoqartassasoq. Meeqqap inuunerissusaa piffissami qaquguluunniit angajoqqaanik, aningaasaqar-nermik pissutsinillu allanik pingaarnerpaatinneqartuannassaaq.

• MEEQQAT TAMARMIK QANILAAARNERMIK, AKUERSAARNERMIK PIMOORUNNEQARNERMILLU KIINNERFIGINEQARTASSAPPUT

Meeqqat inersimasullu akornanni tatigeqatigiinnermik tunngaveqartumik attaveqatigiinnerup ineriartortinnissaa pingaaruteqarpoq. Inersimasut oqaloqatigiinnissamut piffissaqartariaqarput aamma meeqqamik oqariartuutaat paasilluartariaqarlugu. Inersimasut paasisimasariaqarpaat ili-uutsitik oqaatsinangaanniit kimeqarnerusarmata. MIO isumaqarpoq inersimasut tamarmik meeqqanut pitsaasumik maligassiuisuusariaqartut.

• MIO ISUMAQARPOQ

MIO isumaqarpoq meeqqap piffissaq inuuffigisimasaa, maanna inu-nera siunissaalu soqutigittarfigalugit mianeralugillu meeraq sutigit ta-matigit isigineqartariaqartoq.

• BØRN ER LIGEVÆRDIGE MED VOKSNE

Det betyder, at voksne skal behandle børn respektfuldt og tage hensyn til deres særlige behov som børn. MIO mener, at voksne skal turde stille krav til, sætte grænser for og udfordre børn for at give dem de bedste forudsætninger for et godt liv.

• BØRN ER EKSPERTER I AT VÆRE BØRN

MIO mener, at børn skal opleve, at de bliver hørt og er en del af en demokratisk proces. Det betyder, at børn skal have medbestemmelse under hensyntagen til deres alder og modenhed. Børns budskaber og udtalelser skal tages alvorligt og der skal så vidt muligt handles på baggrund heraf.

• BØRNS TRIVSEL OG UDVIKLING SKAL SES I ET HELHEDSORIENTERET PERSPEKTIV

Det betyder, at det gode børneliv fordrer hensyn-tagen til barnets fysiske, psykiske, åndelige, mo-ralske og sociale udvikling. Mangfoldighed og rummelighed er en styrke. MIO mener, at børn med særlige behov skal have samme muligheder som alle andre børn.

• VOKSNE ER ANSVARLIGE FOR, AT BØRN VOK-SER OP I SUNDE RELATIONER MED TRYGHED, KÆRLIGHED, GRÆNSER OG ANERKENDELSE

MIO mener, at sunde relationer mellem børn og voksne er en forudsætning for, at børn lærer at træffe sunde valg for sig selv og deres omgivelser.

• BARNETS TARV KOMMER ALTID FØRST

Det betyder, at hvis barnets værgе ikke er i stand til at tage vare på barnet, er det det offentliges ansvar at sikre barnets forhold, interesser og vil-kår. MIO mener, at der skal handles ved første bekymring. Barnets trivsel skal til enhver tid væg-tes højere end hensynet til forældre, økonomi og andre forhold.

• ALLE BØRN SKAL MØDES MED NÆRVÆR, ANERKENDELSE OG ENGAGEMENT

Det er vigtigt at opbygge en tillidsrelation mellem børn og voksne. Voksne skal give sig tid til dialog og virkelig forstå børns budskab. Voksne skal være bevidste om, at deres handlinger siger mere end ord. MIO mener, at alle voksne bør være gode rollemønstre for børn.

• MIO MENER

MIO mener, at et barns liv skal ses i sin helhed under hensyntagen til barnets fortid, nutid og fremtid.

KALAALLIT NUNAANNI MEEQQAT ILLERSUISORTAAVAT GRØNLANDS NYE BØRNETALSMAND

UPERNAAQ 2015-IMI KALAALLIT NUNAAT NUTAAMIK MEEQQAT ILLERSUISORTAARPOQ. NAALAKKERSUISUT ILAQTARIINNERMUT, NALIGIISSITAAANERMUT ISUMAGINNINNERMULLU NAALAKKERSUISOQARFIK PEQATIGALUGU ATORFINITSITSISARNEQ MALILLUGU MEEQQAT ILLERSUISUAT TOQQARPAAT

GRØNLAND FÅR EN NY BØRNETALSMAND I FORÅRET 2015. BØRNETALSMANDEN ER VALGT AF NAALAKKERSUISUT GENNEM EN ANSÆTTELSESPROCES SAMMEN MED DEPARTEMENTET FOR FAMILIE, LIGESTILLING OG SOCIALE ANLIGGENDER

Nalunaarusiap allanneqarnerani Meeqqat Illersuisuat nutaaq toqqarneqarpoq. Meeqqat Illersuisortaavat nutaaq Aviåja Egede Lyngé-mik ateqarpoq. Aviåja Egede Lyngé 40-nik ukioqarpoq, socialantropologitullu Edinburgh University-mi ilinniarnikuulluni. Aviåja perorsaaneremut tunngasunik antropologimi, ineriatorneq & ilinniaatsinik, inuiaqatigiilerinermik attaveqaqatigiittarnermillu Ilinniaatsinut Institutimi ilinniartitsisarnikuuvoq. Ilisimatusarner-

I skrivende stund er den nye Børnetalsmand udpeget. Den nye Børnetalsmand hedder Aviåja Egede Lyngé. Aviåja er 40 år gammel og uddannet socialantropolog fra Edinburgh University. Aviåja har undervist i pædagogisk antropologi, udvikling & læring, samfundsfag og kommunikation på Institut for læring. Hun er medlem af akademisk råd for Global Leadership School of

MIO-p sulisuisa attavigineqarsinnaanerannut paasissutissat nalunaarutip naggataatungaani aamma nittartakkami WWW.MIO.GL takuneqarsinnaapput.

Kontaktoplysninger på MIO's medarbejdere finder du bagerst i rapporten og på WWW.MIO.GL

mut siunnersuisoqatigiit Global Leadership School of Indigenous Women ilaasortaaffigaa, aammalu Columbia University-mi Human Rights Advocates Program-i naammassinikuullugu. Aviâja ilaqtutanilu Nuummi najugaqarput. Aviâjap pingartinnerpaasai tassaapput meeqqat tamarmik assigiimmik atugaqarnissaat, nammineq qanorluunniit tunuliaquteqaraluaraanni kinaassuseqarnissamut pisinnaatitaaffik kiisalu ilikkagaqarnissamut ilinniagaqarnissamullu pisinnaatitaaffeqarqeq.

Aviâja Egede Lynge juunip aallaqqaataani 2015-imi Meeqqat Illersuisuuttut sulilissaaq.

MEEQQAT ILLERSUISUATA SULIASSAI

- Meeqqat, inuusuttut angajoqqaallu meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffiik aamma maalaarfissaannik siunnersorlugit ilitsersorlugillu
- Pisortat namminersorlutillu sulisoqarfiit siunnersorlugit ilitsersorlugillu
- Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutaat naapertorlugu inatsisitigut isumannaatsumik meeqqat inuusuttullu sullinneqarnerat qulakkiissallugu
- Pissutsit meeqqanut inuusuttunullu tunngasut nalilersussallugit
- Meeqqanut inuusuttunullu tunngasunik paasissutissanik katersisarneq ingerlatitseqqiisarnerlu
- Inuiaqatigiinni oqallinnerni peqataaneq aamma meeqqat inuusuttullu peqataanissaannik kajumissaarineq
- Meeqqat atugarisaannik pitsanngorsaalluni suliniutinik siunnersuusioreq

Meeqqat Illersuisuat aamma Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit pillugit Inatsit malillugu meeqqat atugarisaat pillugit paasissutissanik pisortat namminersortullu suliffeqarfinnit pissarsisinnaatitaavoq. Meeqqat Illersuisuat inuit ataasiakkaat atugarisaat pillugit aalajangiisinnaangilaq, taamaallaalli pissutsit ataatsimut isigalugit oqaseqarsinnaatitaalluni.

Indigenous Women og gennemført Human Rights Advocates Program på Columbia University. Aviâja bor i Nuuk med sin familie. Nogle af Aviâjas vigtigste mærkesager er lige vilkår for alle børn, retten til at være den, man er, uanset baggrund samt retten til læring og uddannelse.

Aviâja Egede Lynge starter sit virke som Børnetalsmand 1. juni 2015.

BØRNETALSMANDENS OPGAVER

- Rådgive og vejlede børn, unge og forældre om deres rettigheder og klageadgang
- Rådgive og vejlede offentlige og private institutioner
- Sikre lovgivning og praksis omkring børn og unge i forhold til FN's Børnekonvention
- Vurdere forhold for børn og unge
- Indsamle og formidle information om børn og unge
- Deltage i samfundsdebat og opfordre børn og unge til deltagelse
- Foreslå tiltag, der styrker børns vilkår

Børnetalsmanden har i henhold til loven om Børnetalsmand og Børneråd adgang til alle informationer om børns vilkår i offentlige og private institutioner. Børnetalsmanden kan ikke træffe afgørelser i enkelt-sager, men kan alene komme med udtalelser om generelle forhold.

*Inatsit pillugu uani atuarit
www.naalakkersuisut.gl aamma www.mio.gl*

*Læs mere om lovgivningen på
www.naalakkersuisut.gl og www.mio.gl*

MEEQQAT PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIIT BØRNERÅDET

MEEQQAT PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIIT ARFINEQ MALUN-
NIK ILAASORTAQARPOQ UKIUT PINGASUKKAARLUGIT TOQQAR-
NEQARTARTUNIK. SIUNNERSUISOQATIGIIT MEEQQAT ATUAR-
TUUNERANNIK, KULTURIKKUT SUNNGIFFIMMILU INUUNERAN-
NIK, PEQQISSUUNERANNIK, INATSISITIGUT INISSISIMANERAN-
NIK AAMMA PERORIARTORNERANNIK INERIARTORNERANNILLU
IMMIKKUT ILISIMASALINNIK ILAASORTAQARPOQ

Kattuffinnit, peqatigiiffinnit il.il. meeqqat atugaannik suliaqartunit inassuteqartoqarneratigut Naalackersuisut Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiinnut ilaasortanik pingasunik Naalackersuisut toqqaasarpur. Pisortani oqartussanit aamma pisortat namminer-sortullu sulisoqarfiutaannit inassuteqartoqarneratigut Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiinnut ilaasortat pingasut toqqaarneqartarpur. Meeqqat Illersuisuat siunnersuisoqatigiinnut siulittasuuvoq, Naalackersuisunillu toqqaarneqartarluni.

“Upalungaarsimanissamut malittarisassat naleqquttut piviusullu atorlugit isumaqatigiisummi tunngaviit aalajangersakkallu inersimasunut meeqqanullu ilisimatitsissutigissallugit naalagaaffit peqatasut pisussaapput.”

Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiisummi artikel 42

BØRNERÅDET BESTÅR AF 7 MEDLEMMER, SOM ER UDPEGET FOR TRE ÅR AD GANGEN. RÅDET BESTÅR AF FAGFOLK MED INDSIGT I SKOLELIV, KULTUR OG FRITID, SUNDHED, RETSSTILLING OG UDVIKLING FOR BØRN OG UNGE

Naalackersuisut udpeger tre medlemmer på baggrund af indstillinger fra organisationer og foreninger m.v., der arbejder med børns vilkår. Tre medlemmer udpeges på baggrund af indstilling fra offentlige myndigheder og offentlige og private institutioner. Børnetalsmanden er formand for rådet og udpeges af Naalackersuisut.

”Deltagerstaterne forpligter sig til gennem passende og aktive forholdsregler at gøre principperne og bestemmelserne i konventionen almindeligt bekendt for både voksne og børn”

Børnekonventionens artikel 42

MEEQQAAT PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIIVISA SULIASSAAT

- Meeqqat Illersuisuata meeqqanik sullissinik iliuusissanik suliaqarnerani ikiussallugu, ilaatigut meeqqanut attaveqarnissamik attaveqaqateqartarnermullu qulakkeerinninnissamat iliuusissat
- Meeqqat Illersuisua meeqqanut tunngasutigut apeqqutitut tamanut siunnersussallugu ilitsersussallugulu
- Nammineq piginnaasaqarfimminut, qinigaanermut tunngaviusunik, ilisimasaqarneq
- Inatsisartut inatsisaata nr. 11, 22. november 2011-meersup eqquutitinnissaanut peqataaneq

MEEQQAAT PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIINNI ILAASORTAT

- Aaja Chemnitz Larsen,** Meeqqat Illersuisuat Meeqqallu pillugit Siunnersuisoqatigiit siulittaasuat (november 2014-ip tungaanut)
- William Kriegel,** Meeqqat Pillugit siunnersuisoqatigiinni oqaaseqartuugallartoq, Meeqqat atuartut
- Inuk Borup-Nielsen,** Meeqqat peroriartornerat ineriartornerallu
- Johan Reimer,** Meeqqat immikkut pisariaqartitalit
- Else Trolle Lund,** Meeqqat annertuunik ajornartorsiutillit
- Alma Tønnesen,** Meeqqat kultureqarnerat sunngiffeqarnerallu
- Morten Nornild,** Meeqqat inatsisitigut pisinnaatitaaffii

MEEQQAAT PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIIVISA 2014-IMI ATAATSIMIINNERI

Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit 2014-imi sisamariarlutik ataatsimiipput. Ataammiinnerni immikkoortut sammisallu assigiingitsut aallaaviipput:

1. Sunngiffik
2. Meeqqat sumiginnakkat
3. 2015-imi anguniakkat pingaarnerit
4. Killiffik aamma soqutigisaqatigiinnik ataatsimeeqateqarneq

SOQUTIGISAQAQATIGIINNIK ATAATSIMEEQATEQARNEQ

Meeqqat Illersuisuat aamma Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit pillugit inatsimmi § 16 naapertorlugu MIO aamma Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiivi soqutigisaqatigiinnik decembarimi ukiu-moortumik ataatsimeeqateqarput. Pisortani oqartussanik, pisortat namminersortullu sulisoqarfiutaannik kattuffinnik peqatigiiffin-

BØRNERÅDETS OPGAVER

- Bistå Børnetalsmanden med at udvikle strategier på børneområdet, herunder strategier der skal sikre kontakt til og kommunikation med børn.
- Bistå Børnetalsmanden med råd og vejledning i alle spørgsmål, som vedrører børn.
- Have indgående indsigt i det kompetenceområde, de er udpeget i.
- Medvirke aktivt til opfyldelsen af Inatsisartutlov nr. 11 af 22. november 2011.

BØRNERÅDETS MEDLEMMER

- Aaja Chemnitz Larsen,** Børnetalsmand og formand for Børnerådet, (frem til november 2014)
- William Kriegel,** Fungerende talsmand for Børnerådet, børns skoleliv
- Inuk Borup-Nielsen,** Børns opvækst og udvikling
- Johan Reimer,** Børn med særlige behov
- Else Trolle Lund,** Børn som er særligt udsatte
- Alma Tønnesen,** Børns kultur- og fritidsliv
- Morten Nornild,** Børns retsstilling

BØRNERÅDETS MØDER I 2014

Børnerådet afholdte fire møder i 2014. Møderne tog udgangspunkt i forskellige områder og temaer:

1. Fritidsområdet
2. Omsorgssvigtede børn
3. Overordnet fokusområde for 2015
4. Status samt interessentmøde

INTERESSENTMØDE

MIO og Børnerådet afholdte i december det årlige interessentmøde iht. Loven om Børnetalsmand og Børneråds § 16. Mødet er for de offentlige myndigheder, de offentlige og private institutioner, organisationer og foreninger m.v., der er indstillingsberet-

nillu il.il. Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiinni ilaasortassanik innersuussisinnaatitaasunik inassuteqarsinnaatitaasunik, kiisalu meeqqanut tunngasutigut soqutigisaqaqatigiinnik allanik ukiu-moortumik ataatsimiititsineruvoq.

Ukiut tamaasa meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit ingerlatsinerat pillugu siunnersuisoqatigiit allagangorlugu nalunaarusiortarput. Nalu-naarut ukiu-moortumik nalunaarusiami uani atuarneqarsinnaavoq.

MEEQQAT PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIIT 2014-IMI INGERLATSINERAT PILLUGU NALUNAARUT

Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiivi ukiup ingerlanerani inatsimmi piumasarineqartoq malillugu sisamariarluni ataatsimiippoq, ataatsimiinnerni siullerni marlunni Kalaallit Nunaani meeqqat atugarisaat eqqartorneqarput pingaartumillu meeqqat inuusuttullu sumiginnakkat eqqartorneqarlutik.

Meeqqat atugaat innuttaasunit politikikkullu oqallisigineqalernissaat siunertaasimavoq. Siunnersuisoqatigiit ataatsimiinneranni sammisanik assigiinngitsunik siunnersuisoqatigiit ilaasortaannit saqqummiisoqartarpoq, tamassumalu kingorna saqqummiussat tunngavigalugit oqallittoqartarluni. Sammisat pillugit oqallinnerni siunertaavoq siunnersuisoqatigiit siulittaasuata/Meeqqat Illersuisuata pitsaassusilimmik tunngaveqarluni sammisanik innuttaasunik politikikkullu oqallitsitsilernissaa.

Meeqqat Illersuisuata, taamallu Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiivi siulittaasuusup ukiup affaata aappaani, politikikkut toqqaannartumik suliaqarnikkut Kalaallit Nunaanni meeqqat atugarisaannik pitsanngorsarusulluni soraarniuteqarluni aalajangersimanagerata kingorna siunnersuisoqatigiit ingerlatsinerat sunnerneqarpoq. 2014-imi qaammatit kingulliit 2015-imilu qaammatit pingasut siulliit ingerlaneranni Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiivisa ilaasortai ikileriarput. Meeqqat Illersuisuanut sinniisuugallartussamik atorfinitsitsisoqassanngitsoq aalangiisoqarpoq, kisiannili Meeqqat Illersuisuattut atorfiup inuttalerneqannginnerani ilaasortat ilaat oqaaseqartartoralugu Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiivi ingerlatsissasut. William Kriegel suliaassamut tassunga toqqarneqarpoq.

Pissutsit taamaakkaluartut meeqqat atugaat pillugit suliniarneq uninngangilaq, MIO-milu sulisut sullissilluarnerisigut ukiup tamar-miusup ingerlanerani meeqqat taakkulu atugaat pillugit inuiaqatigiinni oqallinnermut tapersiiniarluni pitsaasunik suliniuteqartoqarluni.

Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiivisa Meeqqat Illersuisuata nutaap atorfinitsinneqarnissaa taassumalu pitsaasumik kinguneqartussamillu suleqatiginissaa qilanaarivaat.

tigede til Børnerådet, samt øvrige relevante interesser på børneområdet.

Børnerådet udarbejder hvert år en skriftlig beretning over Børnerådets virksomhed. Beretningen kan læses i denne årsrapport.

BERETNING OVER BØRNERÅDETS VIRKE I 2014

Børnerådet har afholdt de fire lovpligtige møder gennem året, hvor de to første møder primært har handlet om børns vilkår i Grønland og med særligt fokus på omsorgssvigtede børn og unge.

Målet har været at sætte børnenes vilkår på dagsordenen i den offentlige og politiske debat. Rådet har ved deres møder fået forelagt oplæg med forskellige temaer fra rådets medlemmer, hvorefter der har været debat og diskussioner om temaerne. Debatten omkring fokuspunkterne har haft til hensigt at give rådets formand/Børnetalsmanden et kvalificeret grundlag til at bringe fokuspunkterne op til offentlig og politisk debat.

Anden halvdel af rådets virke har været præget af, at Børnetalsmanden og deraf formanden for Børnerådet havde besluttet at opsige sit job, for i stedet at søge indflydelse på børns vilkår i Grønland ved et direkte politisk arbejde. Det betød, at det de sidste måneder i 2014 og første kvartal af 2015 har været et noget hæmmet Børneråd. Det blev besluttet, at der ikke skulle ansættes en stedfortræder for Børnetalsmanden i vakantperioden, men at Børnerådet skulle fungere ved, at et Børnerådsmedlem fik til opgave at være talsmand for Børnerådet i perioden, hvor Børnetalsmands funktion var vakant. William Kriegel blev valgt til denne opgave.

Trods disse omstændigheder har arbejdet omkring børn livsvilkår ikke stået stille og takket være et godt og veludført arbejde af staben og personalet i Børnerettighedsinstitution MIO, har der løbende over hele året været gode indsatser omkring at bidrage til samfundsdebatten vedrørende børn og deres livsvilkår.

Børnerådet ser frem til, at en ny Børnetalsmand bliver ansat og glæder sig til et godt og konstruktivt samarbejde med vedkommende.

MIO-P SULINIUTEQARFII

MIO'S INDSATSOMRÅDER

MIO, Meeqqat Illersuisuat aamma Meeqqat Siunnersuisoqatigiivi suliniuteqarfiit pingasut aallaavigalugit sulivoq. Immikkoortuni Naalagaaffiit Peqatigiivisa Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutaat aallaavigineqarpoq, tassaappullu:

MIO, Børnetalsmanden og Børnerådet arbejder ud fra tre overordnede indsatsområder. Områderne tager udgangspunkt i FN's Børnekonvention og handler om:

• ILLERSUINEQ

Meeqqat nakuuserfiunngitsumi, atornerluiffiunngitsumi atornerlunneqaratillu inuunissaanut illersorneqartussaapput. Meeqqat atugarliuteqarpata pitsaasumik inuuneqalernissaannik ikiussallugit naalagaaffik pisussaavoq. Meeqqat peqqissuullutik inuunisaminnik, atuartuunissaminnik ilinniagaqarnissaminnillu pisinnaatitaaffeqarput.

• PEQATAATITSINEQ

Meeqqat namminneq inuunertik pillugu sunneeqaataanissaat qulakkeerniarlugu peqataatinneqassapput. Meeqqat namminneq peqataanissaminnut inuunertillu pillugu namminneq isummernissaanut kaammattorneqassapput siunnersorneqassallutillu. Meeqqat paasitinneqartarnissaminnik, paasissutissanik ilisimasanillu inuunerminnut ineriartornerminulluunniit sunniuteqarsinnaasunut pissarsinnaanissaminnut pisinnaatitaaffeqarput.

• NALIGIIMMIK PINEQARNEQ

Meeqqat suaassusertik, ukiutik, isikkortik, upperisartik innarluutertik, ineriartornermi oqaatsit atukkatik il. il. apequtaatinnagit assigiimmi pisinnaatitaaffeqarnissaat pineqarpoq. Meeqqat tamarmik naleqassusaat assigiippoq. Meeraanissaminnut pisinnaatitaaffeqarput, atuartinneqarnissaminnut pisinnaatitaaffeqarput, sunngiffeqarnissaq pisinnaatitaaffigaat, paasitinneqarnissaminnillu pisinnaatitaaffeqarlutik.

• BESKYTTELSE

Beskyttelse handler om, at børn har ret til at leve et liv uden vold, misbrug og udnyttelse. Hvis børn lever med dårlige vilkår, har staten pligt til at hjælpe disse børn med, at få en god levestandard. Børn har ret til at leve sundt og ret til at gå i skole og til at uddanne sig.

• INDDRAGELSE

Inddragelse handler om at sikre børns ret til, at få indflydelse på eget liv. Børn skal opfordres og rådgives til at deltage og til at udtrykke egne meninger, når noget omhandler deres liv. Børn har ligeledes ret til, at få information, søge oplysninger og viden, der kan være med til at påvirke deres liv eller udvikle dem.

• LIGE ADGANG

Lige adgang handler om, at børn uanset køn, alder, udseende, religion, udvikling, handicap, sprog osv. har samme rettigheder. Alle børn er lige meget værd. De har ret til at være børn, ret til skolegang, ret til fritid og ret til at blive oplyst.

MIO-P PITITSINERI

MIO'S AKTIVITETER

MIO 2014-IMI ARLALISSUARNIK PITITSIVOQ. MISISSUINERIT, APERSUINERIT, SULINIUTIT, ORNIGULLUNI TAKUNIAANEQ, SULEQATIGIINISSAMUT ISUMAQATIGIISSUSIORNERIT, ILINNIARTITSINEQ, SAQQUMMERSITSINERIT ALLARPASSUILLU. ATAANI SULINIUTERPASSUIT ILAAT ATUARSINNAAVATIT

KALAALLIT NUNAANNI INUIATTUT ULLORSIORNEQ

Inuiattut ullorsiornermi Kommuneqarfik Sermersuup aaqqissuusaaanut MIO peqataavoq. "Narsarsuarmi" meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit, meeqqat inuusuttullu pillugit nalunaarusianik, sukkuqaqanik, nipitittakkanik allarpassuarnillu Naalagaaffiit Peqatigiivisami Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiisummik paasisaqarfiusinnaasunik agguaassivoq. Meerarpassuit inuusuttorpasuillu illassiartorlugit. Kammak Kammagiittamiittoq aamma takkuppooq

MIO HAR HAFT MANGE AKTIVITETER I 2014. UNDERSØGELSER, INTERVIEWS, PROJEKTER, BESØG, SAMARBEJDSAFTALER, UNDERVISNING, UDGIVELSER OG MEGET MERE. HERUNDER KAN DU LÆSE OM NOGLE AF DE MANGE PROJEKTER

GRØNLANDS NATIONALDAG

På nationaldagen deltog MIO i Kommuneqarfik Sermersooqs arrangementer. På "sletten" blev der uddelt materialer om børns rettigheder, rapporter om børn og unge, bolcher, klistermærker og meget andet, der kunne være med til at sætte fokus på FN's Børnekonvention. Kammak fra Kammagiitta – Fri for mobberi kom også forbi og hilste på de mange børn og unge.

KUNNGISSAP NULIA MARY AAMMA KAMMAGIITTA

8. august 2014 MIO-mut ulloq pingaartuuvoq, Ataqqinartorsuup Kunngissap Nulianit Marymit pulaarneqaratta.

Ataqqinartorsuup Kunngissap Nuliata Maryp suliniutaanik Kaammagiittamik suliaqarnermi MIO aaqqissuisuuvoq.

Kammagiitta tassaavoq pimmatiginninnermik pinaveersaartitsineq Namminersorlutik Oqartussat kommunillu Mary Fonden aamma Red Barnet suleqatigalugit Kalaallit Nunaanni meeqquvinnit minnernilu atuartuni sulissutigineqartoq. MIO suliniummi ataqatigiisarisuuvoq. Pinnguaatit sungiusaatillu aalajangersimasut atorlugit meeqqat, angajoqqaat perorsaasut ilinniartitsisullu peqataatillugit pimmatiginninnermik pinaveersaartitsineq ingerlanneqarpoq. Kammagiitta tassaavoq kufferti perorsaanermit tunngasunik ator-

KRONPRINSESSE MARY OG KAMMAGIITTA

Den 8. august 2014 var en stor dag for MIO, da vi fik royalt besøg af Kronprinsesse Mary. MIO er tovholder for Kronprinsessens projekt Fri for mobberi – Kaammagiitta.

Kammagiitta er et antimobbeprogram, som Selvestyret og kommunerne i samarbejde med Mary Fonden og Red Barnet har udrullet i børnehaver og på yngstetrinnet i skolerne i Grønland. MIO er tovholder for projektet. Igennem forskellige konkrete lege og øvelser engagerer programmet både børn, forældre og fagfolk i forebyggelse af mobning. Kammagiitta består af en kuffert med øvelser og andet materiale,

tussanik allanik imalik, 2011-miilli nuna tamakkerlugu meeqqerivinni atuarfinnilu atorneqartartoq.

2014-imi danskisut nittartakkap www.friformobberi.dk-ip nutserneqarnissaa MIO-p sulussutigaa. MIO-p tanngassimaarutigalugu www.kammagiitta.gl maanna nittarsaassinnaalerpaa. Angajoqqaatut imalunniit meeqqanik sullissisartutut meeqqat pimmatiginittarunnaarnissaannik meeqqanik qanoq tapersersuisinnaanerlutit "kammagiitta"-mi paasisinnaavat. Nittartakkami meeqqat inuusuttullu Kammak pularsinnaavaat pinnguaqatigalugulu.

Kammagiitta.gl-imi MIO-llu nittartagaani Kammagiitta pillugu quppersagaq takusinnaavat. Aamma facebook-imi meeqqanik sullissisartunut qupperneqarpoq, tassani Kammagiitta aqutugalugu misilittakkat pitsaasut sullissisartut paarlaasseqatigiissutigisinnaavaat.

WWW.KAMMAGIITTA.GL

som siden 2011 er blevet anvendt i stort set alle landets børnehaver og skoler.

MIO har i 2014 arbejdet på at realisere en grønlandsk version af den danske hjemmeside www.friformobberi.dk. MIO kan nu stolt præsentere www.kammagiitta.gl. På hjemmesiden finder du råd og vejledning til, hvordan du som forælder eller børneprofessionel kan støtte børn i at blive "fri for mobberi". Børn og unge har også mulighed for at besøge og lege med Kammak på hjemmesiden.

På hjemmesiden og på MIO's hjemmeside kan du finde en folder omhandlede Kammagiitta. På facebook findes yderligere en gruppe

for børneprofessionelle, hvor de professionelle kan dele gode erfaringer med brugen af Kammagiitta.

MEEQQAT ILLERSUISUI NUNANI AVANNERLERNEERSUT ILULISSANI ATAATSIMIINNERAT

Meeqqat Illersuisuisa Nunani Avannarlermeersut aggstumi 2014 ukiumoortumik ataatsimiinnerani MIO aaqqissuisuuvoq. Ilulissani ataatsimiinneq ulluni pingasuni ingerlanneqarpoq piffissami 23.-25. august. Meeqqat Illersuisui nunanit ukuninggaanerput: Island, Danmark, Finland, Sverige, Norge, Kalaallit Nunaallu.

Meeqqat Illersuisui Nunani Avannarlerneersut 2014-imi ataatsimiinneranni pingaarnertut qulequtarineqarpoq: Meeqqat atugarliornerusut pillugit ataatsimoorluni akisussaassuseqarneq.

NORDISK BØRNEOMBUDSMANDSMØDE I ILULISSAT

I august 2014 var MIO vært for det årlige Nordiske Ombudsmandsmøde. Mødet blev afholdt i Ilulissat over tre dage fra 23.-25. august. På mødet deltog Børneombudsmande fra Island, Danmark, Finland, Sverige og Norge samt Børnetalsmanden fra Grønland.

Hovedtemaet for det Nordiske Børneombudsmandsmøde i 2014 var: Fælles ansvar for særligt udsatte børn.

"Naalagaaffiit Peqatigiivisa Meeqqat pillugit isumaqatigiissut nunanut akuersaarsimasunut pisussaatisilersarpoq, kisianni aatsaat nunap nammineq inatsisaanut ilanngunneqaraangat meeqqat inuusuttullu malugisinnaasaannik sunniuteqalivittarluni "

Meeqqat Illersuisuat Aaja Chemitz Larsen, Meeqqat Illersuisui Nunani Avannarlerneersut ataatsimiinneranni.

"FN's Børnekonvention er bindende for de lande, som har tiltrådt den, men den får først en reel effekt, som børn og unge vil kunne mærke, når den bliver skrevet ind i landenes egen lovgivning"

Børnetalsmand Aaja Chemitz Larsen under oplæg på Nordisk Ombudsmandsmødet.

Ataatsimiinnermi qulequtat pingasut eqqartorneqarput. Ulloq siuleq ilisimasanik avitseqatigiiffiuvoq, nunallu tamarmik meeqqat pisinnaatitaaffiinik qulakkeerinninnissaq anguniarlugu qanoq suli-aqarnertik pillugu saqqummiinissamut periarfissinneqarput. Meeqqat atugarliornerusut ullup aappassaani eqqartorneqarput, tassunga ilanngullugit meeqqat inuiqatigiinni ikittuni inuusut kiisalu meeqqat innarluutillit qanoq meeqqat inuusuttullu allat assigalugit pisinnatitaaffiisa qulakkeerneqarsinnaanerat eqqartorneqarlutik. Ullut pingajuanni kingullermilu best practise sammineqarpoq. Atuarfik Jørgen Brønlundimit meeqqat ilinniartitsisullu Kammagiitta pillugu saqqummiinerisigut ulloq naggaserneqarpoq.

Tre temaer blev behandlet på mødet. Første dag var fokus sat på vidensdeling og alle lande fik mulighed for at fremlægge, hvordan de hver især arbejder for at sikre børns rettigheder. Anden dag var fokus på særligt udsatte børn, herunder børn bosiddende i mindre samfund samt børn med handicap, og på hvordan man sikrer deres rettigheder på lige fod med andre børn og unge. Tredje og sidste dag var fokus på best practise. Dagen blev afrundet med en fremvisning af Kammagiitta af elever og lærere fra Atuarfik Jørgen Brønlund.

NOVEMBERIP 20-IAT – MEEQQAT PILLUGIT ISUMAQTIGIISST NALLIUTTORSIUTIGINEQARPOQ

Kaffimik, tiimik naatitanillu Nuup katersortarfiani sassaalliinikkut Meeqqat pillugit Isumaqtigiissutaat nalliuttorsiuatigineqarpoq. MIO-p Naligiissitaanissamullu Siunnersuisoqatigiit atuakiaat nutaaq "Tuku & Mala" ulloq taanna saqqummersinneqarpoq, meeqqanullu minnernut nuannaarutaasumik atuffassissutigineqarluni. Atuagaq saqqummersitaq Inuit Pisinnaatitaaffiitut Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivinit aamma NunaFondenimit tapiifigineqarpoq. Innuttaasut arlallit katersortarfik aqusaarpaat, meeqqallu peqataajartortut erinarsortartoq Dida erinarsoqatiginissaanut pinnguaqatiginissaanullu periarfissaqarput.

MIO-p nersornaasiuttagaa ullormi pingaartumi tassani meeqqanut sullissimatumut Lena Ravn Davidsenimut tunniunneqarpoq.

20. NOVEMBER – BØRNEKONVENTIONENS FØDSELSDAG

Børnekonventionens fødselsdag blev markeret med kaffe, te og frugt i Forsamlingshuset i Nuuk. På dagen blev MIO og Grønlands Ligestillingsråds nye bog "Tuku & Mala" udgivet og der blev læst op fra bogen til stor glæde for de yngste gæster. Bogudgivelsen blev støttet af Grønlands Råd for Menneskerettigheder og NunaFonden. Flere borgere kiggede forbi forsamlingshuset, hvor de yngre gæster fik mulighed for at synge og lege med sangerinde Dida.

MIO prisen blev også uddelt på denne særlige dag og gik til ildsjælden Lena Ravn Davidsen.

MIO-P NERSORNAASIINERA 2014

MIO-p nersornaasiuttagaa Lena Ravn Davidsen Ilulissaneersumut meeqqanik inuusuttunillu nammineq piumassutsiminik pimoorusillunilu sullissinera pillugu tunniunneqarpoq. MIO-p nersornaasiuttagaa meeqqat pisinnaatitaaffiini atugaannillu pitsaasumik nersortarialimillu sullissisumut nersorinnissutaavoq. Nersornaat 20.000 koruuninik NunaFondenimit tunniunneqartunik aningaa-sartaqarpoq.

Lena piumassuseqarluarluni sullissiumatulluinnartuuvoq, sunngiffimmilu meeqqat inuusuttullu pitsaasunik sammisassaqtinniarlugit nukippassuit atorlugit suliaqartartuulluni. Meeqqat peqatigiiffinni kommunimilu peqqinnartunik sammisassaqtinnissaat qulakkeerneqarnissaa Lenap sulissutiguartarpaa.

Lenap meeqqanik inuusuttunillu sullissinera peqatigiiffilerinermi timersornermilu piinnangilaq, meerarpassuillu nalunngilaat Lenap uummateqarfigaatik.

MEEQQAT NAPPARSIMMAVINNIITTUT

Dronning Ingridip Napparsimmavissuani meeqqat uninngasut pissutsit atugaat februarimi 2014-imi takuniareerlugit meeqqat napparsimmavinni uninnganeranni avatangiisit naleqquttuunerat MIO-p apeqquserpaa. Meeqqat Illersuisuata innersuussutigaa meeqqat uninnganerminni pisariaqartitaat tamarmiusut malinniarlugit meeqqanut immikkut immikkoortumik nutaamik pisariaqartitsineq misissorneqartariaqartoq. Tamatuma kingunerisaanik Dronning Ingridip Napparsimmavissuani alliliilluni meeqqanut immikkoortortaqqarfiliornissaaq Naalakkersuisut 2015-imi akueraat. MIO-p suliaq malinnaaffigivaa.

MIO PRISEN 2014

MIO prisen blev i år uddelt til Lena Ravn Davidsen fra Ilulissat for hendes frivillige og engagerede arbejde for børn og unge. MIO prisen er en anerkendelse for et flot og beundringsværdigt arbejde for børns rettigheder og vilkår. Med prisen følger 20.000 kr. doneret af NunaFonden.

Lena er en ildsjæl, som har lagt mange ressourcer i at give børn og unge gode oplevelser i fritiden. Lene har kæmpet for at sikre børns adgang til sunde aktiviteter på forenings- og kommunalt niveau.

Lenas frivillige arbejde strækker sig langt udover forenings- og idrætsliv og hos Lene har der altid været hjerterum at finde.

BØRN PÅ SYGEHUS

I februar 2014 satte MIO efter besøg på Dronning Ingrid's Hospital fokus på børn, som er indlagt på sygehus og satte spørgsmålstegn ved, om rammerne under børns indlæggelse er hensigtsmæssige. Børnetalsmanden anbefalede, at man så på behovet for en særskilt børneafdeling, som kunne imødekomme børnenes samlede behov under indlæggelsen. Dette medførte, at der i 2015 fra Naalakkersuisut blev godkendt en udvidelse af Dronning Ingrid's Hospital med en børneafdeling. MIO følger den videre proces.

ATUARFINNI SULLIVIMMI AVATANGIISIT

Atuarfimmi Mathias Storchimi illup iluani silaannaq peqqissutsimut uloriarnartoq piffissami atuartut sivisuumi naalliuutigereeraat atuarfik 2013-imi matunekarpoq. Atuartut illoqarfimmi sumiiffinni assigiinngitsuni atuartinneqalerput. Aamma Narsami ilinniartitsisut, angajoqqaat atuartullu naammagittaallioreernerisigut atuarfik 2013-imi matunekarpoq. Atuartut maannakkut atugarisaasa malinnaaviginissaat qulakkeerniarlugu MIO 2014-imi ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfik peqatigalugu Narsamiippoq Ilulissaniillunilu.

Ilulissani atuarfiup matoreernerata kingorna atuarfimmi 10. klasini atuartut nalunaarfigineqarput soraarummiilerunik meeqqat atuarfianni atuartut allat assigalugit atuarfiup qarasaasiai atorsinnaangikkaat. Atuartut allat assigalugit naligiimmik pissutsinik atugaqarlutik soraarummeersinnaaqullugit tamassuma aaqqiissuteqarfiginissaa Meeqqat Illersuisuata Aaja Chemnitz Larsenip piumasagaatigaa. MIO-p atuarfinni marlunni pineqartuni pissutsit sulimallinnaaffigai.

NAMMINNEQ TIMI PILLUGU OQARTUSSAASSUSEQARNEQ

Saaffik suleqatigalugu MIO atuartut akullit atuartinneqarnerani atuartitsinermi atortussanik ineriartortitsivoq. Atuartitsinermi atortussiat atorlugit atuartut isumassuisinnaanerannik isumassor-neqarsinnaanerannillu nammineq allallut killissaannik ilisimasaqar-nissamik taakkulu qaangerneqaraangata naaggaarsinnaanerannik ilinniarnernerani ikiorneqassapput. Atortussiani sammisat assigiin-gitsut sungiusarnikkut oqaloqatigiinnikkullu suliarineqartartussat allaaserineqassapput. Sammisat tassaapput: Nammineq timimut oqartussaassuseqarneq, piumasuseqarneq maluginiutillu, killis-sat, kinguaassiuutit atornerat, isertukkat paareqatigiittarnerlu.

Ilimageqarpoq atuartitsinermi atortussiat 2015-imi saqqummissasut.

ARBEJDSMILJØ PÅ SKOLERNE

I 2013 lukkede skolen Atuarfik Mathias Storch i Ilulissat efter eleverne i længere tid havde døjet med sundhedsfarligt indeklima. Eleverne blev placeret i forskellige lokaler rundt i byen. I 2013 lukkede også skolen i Narsaq efter klager fra lærere, forældre og elever. MIO var i 2014, sammen med Departement for Uddannelse i Narsaq og Ilulissat for at følge op på elevernes nuværende forhold.

Efter lukningen af skolen i Ilulissat fik 10. classes elever ved skolen besked på, at de ikke kunne benytte deres computere ved eksamen som andre folkeskole-elever. Børnetalsmanden Aaja Chemnitz Larsen krævede, at der blev fundet en løsning på dette, så eleverne kunne gå til eksamen på lige fod med andre elever. MIO følger fortsat de to skolars udvikling.

RETEN TIL EGEN KROP

MIO er i samarbejde med Saaffik i gang med at udvikle et undervisningsmateriale til folkeskolens mellemtrin. Undervisningsmaterialet skal være med til at hjælpe elever med at give og modtage omsorg, lære egne og andres grænser at kende samt sige fra, hvis disse overskrides. Materialet gennemgår forskellige temaer, der arbejdes med gennem øvelser og dialog. Temaerne er: retten til egen krop, lyst og sanser, grænser, seksualitet, hemmeligheder og pas på hinanden.

Undervisningsmaterialet forventes udgivet i 2015.

”Meeqqat qanorluunniit iliornikkut kinguaassiuutitigut ator-neqannginnissaat atornerlunneqannginnissaallu Naalagaaffiit peqataasut isumagissavaat”.

Meeqqat pisinnatitaaffii pillugit lsumaqatigiissuummi artikel 34

”Deltagerstaterne påtager sig at beskytte barnet mod alle stoffer for seksuel udnyttelse og seksuel misbrug”

Børnekonventionens artikel 34

INATSISARTUT OMBUDSMANDIAT PEQATIGALUGU MISISSUINEQ

MIO Ombudsmandi suleqatigalugu ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni pissutsinik misissuiartorpoq, paaqqinnittarfinnilu meeqqanik inuusuttunillu oqaloqateqarnerni ikiuuttarluni. 2014-imi pingasoriarluni misissuiartortoqarpoq.

MEEQQAT ILLERSUISOQARSINNAANERAT PILLUGU SULINIUT

Meeqqat inuusuttullu kommunini isumaginnittoqarfinni sullinneqarnerminni imminnut tunngasuni ilangutitineqartalernissaat tusarniaaffineqartalernissaallu anguniarlugu meeqqat illersuisoqarsinnaanerannik suliniut MIO-p Peqatigiiffik Kalaallit Meerartaat suleqatigalugu aallartissimavaa. Tassani ikiuutitut meeqqanut illersuisartunik pilersitsinikkut meeqqat inuusuttullu sullinneqarnermik taassuma sunniutaanik misigisarnerannut pingaaruteqartorujussuussaaq. Meeqqat illersuisoqalersinnaanerata pillugu suliniummi siunertaavoq meeqqat inuusuttullu suliasanillu suliarinnittartut akornanni suleqatigiinnissamik aqutissiuussineq.

Suliasanik suliarinnittartut 2014-imi marloriarluni workshopperitineqarput. Siulleq ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni sulisunut, aappaalu kommunini suliasanik suliarinnittartunut. Workshopini taakkunani siunertaavoq suliap ingerlanneqarnerani pisariaqarti-

INSPEKTION MED OMBUDSMANDEN FOR INATSISARTUT

MIO samarbejder med Ombudsmanden om inspektion på døgninstitutioner og bistår i den forbindelse ved samtaler med børn og unge på institutionerne. Der har i 2014 været foretaget 3 inspektioner.

PROJEKT BØRNEBISIDDER

I samarbejde med Forening Grønlandske Børn (FGB) er MIO påbegyndt arbejdet for en børnebisidderordning, der går ud på at børn og unge inddrages og høres i kommunale sociale sager, der omhandler dem selv. Som hjælp hertil vil oprettelsen af et børnebisidderkorps have stor betydning for børn og unges oplevelse af sagsbehandlingen og effekten heraf. Formålet med børnebisidder projektet er således at bane vejen for samarbejdsgrundlaget mellem børn og unge på ene side og fagpersonen den anden side.

I 2014 blev der afholdt 2 workshops for fagfolk. Den ene for døgninstitutionspersonale og den anden for kommunale sagsbehandlere. Formålet med disse workshops var at afdække, hvor i sagsforløbet børne-

”Meeqqat nammineerlutik isummaminnik saqqummiussisinnaalereersut isummaminik taamaattunik pissutsini tamani akornuserneqaratik oqaaseqarsinnaanerata Naalagaaffiit peqataasut qularnaassavaat ... [...] Tamanna anguniarlugu pingaartumik meeqqat pillugit suliarini eqqartuussiviit imaluunniit ingerlatsiviit suliarinnittarneranni tamani meeqqat oqaaseqarsinnaanermik periarfissinneqassapput...”

Meeqqat pisinnataaffii pillugit Isumaqatigiissummi artikel 12

”Deltagerstaterne skal sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet... [...] Med henblik herpå skal barnet især gives mulighed for at udtale sig i enhver behandling ved dømmende myndighed eller forvaltningsmyndighed af sager, der vedrører barnet...”

Børnekonventionens artikel 12

tanik periarfissanillu meeqqanik illersuisut suliaassanik suliarinnittartunik qaqugukkat nalilersuisitsisarnissaannik paasiniaaneq. Suliaassanik suliarinnittartut pitsaasorpasuarunik atorneqasinnaasunillu suliniutip ineriartortinneqarnissaanut tapersiipput.

2015-imi meeqqanut inuusuttunullu filmiortoqassaaq qulequtalimmik "Uanga kommunilu". Kommunimi qanoq suleriaaseqartoqartarnersoq iliuuserisinnaasutullu periarfissaqartoqarnersoq meeqqat paasisinnaasaannik filmimi nassuiaanneqassapput, aammalu kommuni pillugu paatsuinerit tusatsigaasartullu qaangertinneqassallutik.

Suliniutip kinguneratut isumaginninnermi suliani meeqqanik inuusuttunillu tapersersortussanik Meeqqanik illersuisartutut ilinniartitsisoqassaaq. Meeqqat inuusuttullu pillugit inatsit nutaaq aqqutigalugu meqqat illersuisoqarsinnaatitaalernissaat MIO-p maannakkut utaqqivaa.

MEEQQAT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT APP-IT

App-inik marlunnik android-imut aamma smartphone-ninut atu-gassanik MIO suliaqarpoq.

App-imi siullermi MIO taavalu meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit atuarsinnaavutit. App-it aappaanni Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit ukiuni 2004-2014-imi saqqummersinneqarsimasut pillugit ataatsimut takussutissiaq takusinnaavat.

MIO-p app-iisa aaneri akeqanngillat.

MEEQQAT ISUMMERSORTARFIATA MISISSUINERA – MEEQQAT INTERNETIMIK INTERNETIMILU INUIT ATTAVEQAQATIGIITTARFIINIK ATUISARNERAT

Meeqqat inuusuttullu internetimilu inuit attaveqaqatigiittarfiinik soorlu facebook-imik aamma twitter-imik atuisarnerat pillugu MIO ukiakkut 2014-imi misissuisitsivoq. Kalaallit Nunaanni 6.-7. klassit tamarmik internetimik atuisarnertik pillugu immersugassamik nas-sinneqarput. Inersimasut, angajoqqaat aamma meeqqanik sullissi-sartut meeqqat internetimik atuisarnerannik ilisimasaqarnermik-kut meeqqat inuusuttullu internetimik pitsaasumik atuisarnissaan-nik ikiorsinnaavaat. Misissuinerimi meeqqat internetimi aamma in-ternetimi inuit attaveqaqatigiittarfiini misigisimasatik pitsaasut ajortullu oqaluttuarisnaavaat. Misissuineq tunngavigalugu meeqqat inuusuttullu internetimik qanoq isumannaatsumik atu-isinnaanerannut maleruagassanik ilinniartinneqarsinnaanerannik aamma qanoq sunillu ujarlertoqarsinnaanerannik, avitseqatigiissin-naanermik allassinnaanermillu MIO innersuussissaaq.

bisidderen skal ind og få fagpersonernes vurdering af behovet og mulighederne. Fagpersonerne kom med mange gode og brugbare input til udviklingen af projektet.

I 2015 vil der blive produceret en film til børn og unge under overskriften "Mig og kommunen". Filmen forklarer i børnehøjde den kommunale sagsgang, kommunens handlemuligheder og gør op med misforståelser og myter om kommunen.

Som følge af projektet bliver der uddannet et Børnebisidderkorps, som skal støtte børn og unge i sociale sager. MIO afventer i øjeblikket om retten til en børnebisidder sikres gennem en nye børne- og ungelovgivning.

APP OM BØRNS RETTIGHEDER

MIO har lavet to apps til android og smartphones.

I den ene app kan du læse om MIO og børns rettigheder. I den anden app vil du kunne finde en samlet oversigt over udgivelser om børn og unge i Grønland fra perioden 2004-2014.

MIO's apps er gratis.

BØRNEPANELSUNDERSØGELSE – BØRNS BRUG AF INTERNET OG SOCIALE MEDIER

I efteråret 2014 igangsatte MIO en undersøgelse af grønlandske børn og unges brug af internet og sociale medier såsom facebook og twitter. Alle elever fra 6.-7. klasser i Grønland fik tilsendt et spørgeskema om deres internetvaner. Ved at kende til børns og unges internetvaner kan voksne, forældre og børneprofessionelle hjælpe børn og unge med at få sunde internetvaner. I undersøgelsen får børn mulighed for at fortælle om deres gode og dårlige oplevelser på internettet og de sociale medier. På baggrund af undersøgelsen vil MIO komme med anbefalinger til, hvordan man kan lære børn og unge om gængse regler for sikkerhed og hvad man søger, deler og skriver på nettet.

NFBO NUUMMI

MIO ulluni 26.-28. augustimi Nordisk Foreningip ataatsimeersu-artitsineranut peqataavoq, tassani meeqqanik persuttaasarneq sumiginnaasarnerlu eqqartorneqarput. NFBO Nuummi ingerlanneqarpoq. Ataatsimeersuarnermi MIO aamma MIO-p suliassai aamma SMS-ikkut saaffiginnittarfik 1899 pillugit saqqummiivoq. Saqqummiinermut aggjalluortoqarpoq Nunanillu Avannarlernit tamanit peqataasoqarluni. MIO-p nalunaarusiai ataatsimeersuarnermi tigorianaallutik saqqumipput: Inatsimmiit piviusumut, Meeraq kinaluunniit piitsuutitaalluni peroriartussanngilaq, aamma MIO-p anguniagai (MIO-p ukiumoortumik nalunaarusiaa 2013).

MEEQqERIVINNIT ATUARFIMMUT IKAARSAARIARNEQ

Meeqquerivitsialaap Inerisaaviup aaqqissugaanik suliaqaatigaluni isumasioqatigiinnermi MIO februarimi peqataavoq. Meeqquerivinnit atuarfimmu meeqqat ikaarsaariartarnerat isumasioqatigiinnermi sammeneqarpoq. Kommunit ilaatigut assigiinnik atortussanik pisariaqartitsinerat, meeqqat atugarisaat, ilinniagaat aamma ineriartornerat, nammineq naleqassutsimik misigisimanerat aammalu inooqataanikkut piginnaaneqarnerat eqqartorneqarput. Uluunerani paaqqinnittarfinni aamma atuarfinni sulisut isumasioqatigiinnermi peqataapput.

Nuna tamakkerlugu suleqatigiissitalianik pilersitsisoqarpoq, taakulu Meeqqat pillugit mappip imarisassaanut siunnersuutit ilanngullugit kommunit tamarmik assigiinnik imalinnik atortussiuunneqarnissaat suliassaraat kiisalu meeqqueriviit atuarfillu akornanni pitsaanerusementik suleqatigiilernissamut isumassarsiussallutik atortussallutillu. Meeqqat pillugit quppersakkat meeqqat paaqqinnittarfinni atuarfimmu ikaarsaarisarneranni atorneqartassapput, taamaalluni meeqqat pitsaanerpaamik ikaarsaariarlutassallutik. MIO suleqatigiissitaliami meeqquerivinnit atuarfimmu ikaarsaariarneq pillugu suliamik ingerlatitseqqittussami peqataavoq.

NFBO I NUUK

MIO deltog fra den 26.-28. august i konferencen Nordisk Forening mod børnemishandling og omsorgssvigt (NFBO) der blev afholdt i Nuuk. På konferencen holdt MIO et oplæg om MIO og MIO's formål samt om SMS-rådgivningen 1899. Der var et godt fremmøde til oplægget og deltagere fra hele Norden. På konferencen var det muligt at få en udgave af MIO's rapporter: Fra lov til praksis, Ingen børn skal vokse op i fattigdom og MIO's mission (årsrapport 2013).

OVERGANG FRA BØRNEHAVE TIL SKOLE

I februar deltog MIO i et arbejdsseminar afholdt af Meeqquerivitsialak Inerisaavik. Seminaret omhandlede overgang fra børnehave til skole – en god skolestart for alle. Herunder: trivsel, læring & udvikling, selvværd og socialkompetencer. På seminaret blev bl.a. behovet for ensartede materialer til alle kommunerne drøftet. Der deltog fagfolk fra daginstitution og skoleområdet.

Der blev nedsat en arbejdsgruppe for hele landet, som har til opgave at skaffe ensartet materiale til alle kommunerne med forslag til Børnemappens indhold samt at finde ideer og redskaber til et godt og bedre samarbejde mellem børnehave og skole. Børnemappen skal følge barnet fra daginstitution til skole, så der sker en bedst muligt glidende overgang for barnet. MIO blev en del af arbejdsgruppen, som skal arbejde videre med overgangen mellem børnehave og skole.

MIO-P SULEQATIGIINNERMUT ISUMAQATIGISSUTAI

MIO'S SAMARBEJDSAFTALER

KOMMUNEQARFIK SERMERSUUMIK SULEQATEQARNERMUT ISUMAQATIGIISST

Naalagaaffiit Peqatigiivisa Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutaat aallaavigalugu meeqqat pisinnaatitaaffiisa nukittorsarneqarnissaat aamma meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit kommunip iluani ilisimasaqarnerulernissaq siunertaralugit Kommuneqarfik Sermersooq MIO-lu 2014-ip aallartinnerani suleqatigiinnermut isumaqatigiissu-siorput.

Politikkerit, meeqqanik sullissisartut inersimasullu allat, meeqqat pisinnaatitaaffiini ilisimasaannik annertusaanissaq siunertaavoq. Isumaqatigiissummi suliaassat pingaarnerit uku qulequtarineqarput: Suliaassarfiit akornanni suleqatigiinneq, ataatsimut isiginnis-sinnaaneq, aamma meeqqat isaannit paasinnaaaseq.

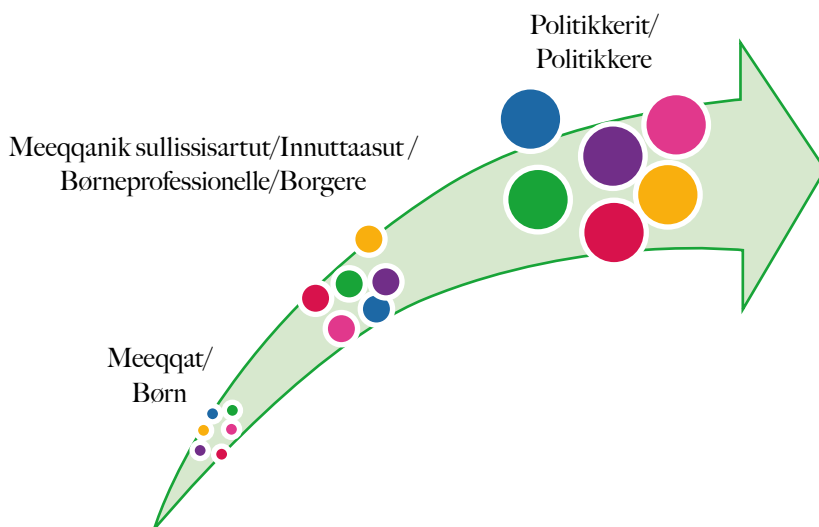
Suleqatigiinneq assigiinngitsutigut ingerlavoq. Kommunip meera-tai peqataatinneqartarput, aamma meeqqat pisinnaatitaaffiini kommunip qanoq iliorluni pitsanngorsaanaannik kommunilu mee-raanerup qanoq pitsanngorsaaneqarnissaannik inassuteqaateqar-tussamik siunnersuisarfimmik – meeqqat inuusuttullu siunnersu-isoqatigiiffiannik – aamma taaneqartartumik "KS Young Advisors" pilersitsisoqarpoq. MIO-p 2014-ip ingerlanerani kommunimi naju-gaqarfiit arlallit tikeraarpai, isumasioqatigiissitsilluni aamma meeqqat inuusuttullu pillugit kommunip meeqqanik inuusuttunillu sullissinermi sulisuini ilisimasani katersilluni. kommunalbestyrel-simik isumasioqatigiissitsinermik 2015-i naggaserneqassaaq, tassani kommunimi meeqqat, kommunip sulisuisa innuttaasullu ilisimasaat katersorneqartut ingerlateqqinneqaqqissallatik.

SAMARBEJDSAFTALE MED KOMMUNEQARFIK SERMERSOOQ

I begyndelsen af 2014 underskrev Kommuneqarfik Sermersooq og MIO en samarbejdsaftale med det formål, at styrke børns rettigheder med udgangspunkt i FN's Børnekonvention samt øge viden om børns rettigheder indenfor kommunens grænser.

Tanken er, at viden om børns rettigheder skal styrke de kommunale politikere, børneprofessionelle og andre voksne omkring børn. Nøgleord i samarbejdsaftalen er tværfaglighed, helhedssyn og børneperspektiv.

Samarbejdet sker på flere niveauer. Kommunens børn bliver inddraget og der er nedsat et rådgivende organ – et børne- og ungeråd – også kaldet "KS Young Advisors", som skal komme med anbefalinger om, hvordan kommunen kan styrke børns rettigheder og gøre det bedre at være barn i kommunen. MIO har i løbet af 2014 besøgt en række af kommunens bosteder og afholdt seminarer for og indsamlet viden fra børn og kommunens medarbejdere på børne- og ungdomsområdet. Forløbet afsluttes i 2015 med et seminar for kommunalbestyrelsen, hvor den indsamlede viden fra kommunens børn, kommunens medarbejdere og borgere videregives.

MEEQQANIK SULLISSISARTUT INNUTTAASULLU

2014-imi MIO kommunimi assigiingitsunik isumasioqatigiissitsivoq, kommunimi nunaqarfinni aqutsisunik ataasiarluni, Qeqertarsuatsiaani, Ittoqqortoormiini, Tasiilami Paamiunilu meeqqanik inuusuttunillu sullissisartunik ataasiarluni. MIO aamma meeqqat pisinnaatitaaffiik saqqummiussilluni Nuummi paaqqinnittarfiit perorsaannikkut ulloqartinneqarnerisa ilaanni peqaataavoq.

Isumasioqatigiinnerni saqqummiinernilu siunertaavoq meeqqat pisinnaatitaaffiik ilisimasaqarnerup qaffassarnissaa kiisalu Kommuneqarfik Sermersuumi meeqqat atugarisaat pillugit ilisimasanik katersinissaaq.

Isumasioqatigiissitsinernut taakkununga atatillugu MIO meeqqat pisinnaatitaaffiik saqqummiussilluni innuttaasunik ataatsimiititsisarpooq. Innuttaasut taakkunani apeqquteqarnissaminnik misilitakkaminnillu avitseqateqarnissaminnik periarfissinneqarput.

MIO Nuummi meeqqanik inuusuttunillu sullissisartunik 2015-imi ukiakkut isumasioqatigiissitsinissamik pilersaaruserpoq. Tamassuma kingorna kommunalbestyrelsimut inassuteqaatinik imalimmik nalunaaruseriortoqassaaq.

Meeqqat pisinnaatitaaffiik nunatsinni kommuninut allanut MIO ilisimasaqartitsilerusuppoq, tamannalu pillugu suleqateqarnissamik kissaateqarluni.

*Meeqqat
meeraanermut
ilisimatuujuupput*

*Børn er eksperter
i at være børn*

KS YOUNG ADVISORS

Meeqqat inuusuttullu inuunerminni namminermt tunngasutigut peqataanissaminnut aalajangeeqataanissaminnullu pisinnaatitaaffeqarput. Meeqqat inuusuttullu namminneq isummaminnik oqaatiginnittarnisaannik kaammattorneqassapput.

Inuusuttut 13-17-inik ukiullit suleqatigiit siunnersuisartut 7-8-nik ilaasortaartoq Kommuneqarfik Sermersuumut suleqatigiinissamik isumaqatigiisummut atatillugu MIO-p pilersippaa.

Kommuneqarfik Sermersuumi inuusuttut pissutsit suut soqutigisarineraat imaluunnit inuusuttunut attuumassutillit pillugit KS Young Advisorit Meeqqat Illersuisuat siunnersortassavaat. MIO-p inuusuttut suleqatigalugit meeqqat pisinnaatitaaffii suliaqarfigissavai, sulinerlu kommunalbestyrelsimut inassuteqaateqarnermik kinguneqassaaq.

BØRNEPROFESSIONELLE OG BØRGERE

I 2014 holdt MIO forskellige seminarer for kommunen, ét for kommunens bygdebestyrelse, og ét for medarbejderne på børne- og ungeområdet én i Qeqertarsuatsiaat, samt i Ittoqqortoormiit, Tasiilaq og Paamiut. I Nuuk har MIO ligeledes deltaget på en del daginstitutioners pædagogiske dage med et oplæg om børns rettigheder.

Formålet med seminarerne og oplæggene var at styrke viden om børns rettigheder samt indsamle viden om børns vilkår i Kommuneqarfik Sermersooq.

MIO afholdt borgermøde i forbindelse med disse seminarer, hvor emnet børns rettigheder blev præsenteret. Borgerne havde her mulighed for at stille spørgsmål og dele erfaringer.

MIO planlægger at afholde seminar for medarbejdere på børne- og ungeområdet i Nuuk i efteråret 2015. Herefter udarbejdes en rapport med anbefalinger til Kommunalbestyrelsen.

MIO vil gerne udbrede kendskabet til børns rettigheder i landets andre kommuner og ønsker samarbejde herom.

KS YOUNG ADVISORS

Børn og unge har ret til at deltage og få medbestemmelse, når der tales om forhold, som påvirker deres liv. Børn og unge skal opfordres til at sige deres meninger og holdninger.

MIO har i forbindelse med samarbejdsaftalen med Kommuneqarfik Sermersooq nedsat et rådgivende team bestående af 7-8 unge mellem 13-17 år.

KS Young Advisors skal rådgive Børnetalsmanden om, hvilke forhold der interesserer eller berører unge i Kommuneqarfik Sermersooq. MIO vil sammen med de unge arbejde med børns rettigheder og arbejdet skal munde ud i anbefalinger til Kommunalbestyrelsen.

KNI PILERSUISOQ A/S-IMUT SULEQATIGIINNISSAMIK ISUMAQATIGIISSUT

2013-imi KNI Pilersuisoq A/S aamma MIO suleqatigiinnissamik isumaqatigiissusiorput, suliffeqarfiup pisiniarfii 65-iusut aqutugalugit innuttaasut meeqqat pisinnaatitaaffiik ilisimasaqarnerisa anner-tusaagivineqarnissaat siunertaralugu. Ilaatigut meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit akiliisarfinni allagartanik paasisutissanik imalinnik sanatitsinissaq MIO-p Pilersuisullu suliniutigaat. Taakku 2015-imi piariissasut ilimagineqarpoq.

ROYAL GREENLANDIMUT SULEQATIGIINNISSAMIK ISUMAQATIGIISSUT

Royal Greenlandip sulisuisa 900-sut meeqqat pisinnaatitaaffiik ilisimasaqalernissaanik qulakkeerinnitsisussamik Royal Greenland aamma MIO suleqatigiinnissamik februarimi 2014-imi isumaqatigiissusiorput. Royal Greenlandip sulisoqarnermut immikkoortarfiani sulisui Meeqqat pillugit isumaqatigiissutip artikiliinik assigiinngitsunik taakkulu isumaannik Royal Greenlandimi sulisunut allanut ilinniartitsisarput.

SAMARBEJDSAFTALE MED KNI PILERSUISOQ A/S

KNI Pilersuisoq A/S og MIO indgik i 2013 en samarbejdsaftale med henblik på at styrke befolkningens viden om børns rettigheder gennem kædens 65 butikker. MIO og Pilersuisoq arbejder bl.a. på at få et lavet næstekundeskilte med information om børns rettigheder. Disse forventes klar i 2015.

SAMARBEJDSAFTALE MED ROYAL GREENLAND

I februar 2014 underskrev Royal Greenland og MIO en samarbejdsaftale, som sikrer Royal Greenlands 900 medarbejdere viden om børns rettigheder. Royal Greenlands HR-medarbejdere underviser Royal Greenlands øvrige medarbejdere i Børnekonventionens forskellige artikler og hvad de betyder.

MEEQQAT PISINNAATITAAFFII NALUNNGILIGIT?

Meeqqat nerisasaqarnissartik, sininnissartik isumassorneqarnis-sartillu pisariaqartippaat: **Meeqqat ullumi ullup qeqqanut sutorpa?**

MEEQQAT PISINNAATITAAFFII NALUNNGILIGIT?

Meeqqat atuarnissamminnik pisinnaatitaaffeqarput pisussaaffeqarlutillu: **Meeqqat ullumikkut sunik ilinniagaqarsimansoq oqaloqatigissallugu eqqaamaviuk?**

MEEQQAT PISINNAATITAAFFII NALUNNGILIGIT?

Meeqqat pitsaasumik inuuneqarnissaat angajoqqaat pingaarnerpaatut akisussaaffigaat: **Meeqqavit ullumi nersualaarnissaa eqitaarnissaa eqqaamaviuk?**

KENDER DU BØRNS RETTIGHEDER?

Børn har brug for mad, søvn og omsorg: **Hvad har dit barn spist til frokost i dag?**

KENDER DU BØRNS RETTIGHEDER?

Børn har ret og pligt til at gå i skole: **Husker du at snakke med dit barn om, hvad dit barn har lært i dag?**

KENDER DU BØRNS RETTIGHEDER?

Forældre har det største ansvar for at deres børn har et godt liv: **Har du husket at give ros og kram til dit barn i dag?**

MIO-P SULEQATAASA ILAAT EN DEL AF MIO'S SAMARBEJSPARTNERE

ISUMAQATIGIINNIKKUT SULEQATIGISAT TAANEQAREERSUT – KOMMUNEQARFIK SERMERSOOQ, KNI PILERSUISOQ A/S, MARYFONDEN, ROYAL GREENLAND AAMMA MEEQQAT ILLERSUISUI NUNANI AVANNARLERNEERSUT SANIATIGUT MIO-P ALLARPAS-SUIT SULEQATIGAI. ATAANI ILAI TAANEQARPUT

UDOVER DE BESKREVNE SAMARBEJDSPARTNERE – KOMMUNEQARFIK SERMERSOOQ, KNI PILERSUISOQ A/S, MARYFONDEN, ROYAL GREENLAND, DE NORDISKE OMBUDSMÆND – SAMARBEJDER MIO MED EN MASSE ANDRE. NEDENFOR NÆVNES NOGLE AF DISSE

CSR AAMMA CRC

Meeqqat Illersuisuata Aaja Chemnitz Larsenip pingaartilinnarpaa meeqqat pisinnaatitaaffiisa ataatsimut suleqatigiilluni nukittorsarneqarnissaat. Taamaattumik MIO-p meeqqat pisinnaatitaaffiink atugarisaannillu pitsanngorsaaniarnermini suliffeqarfiit suleqatigisarpai.

CSR OG CRC

Børnetalsmand Aaja Chemnitz Larsen har lagt stor vægt på, at arbejdet med at styrke børns rettigheder må løftes i flok. MIO arbejder derfor også med at engagere virksomhederne i arbejdet med at styrke børns rettigheder og bedre deres vilkår.

SAAFFIK

MIO-p Saaffik 2014-imi suleqatigilerpaa – nuna tamakkerlugu meeqqanik inuusuttunillu kinguassititigut innarlerneqarsimasunik sullissivik. MIO Saaffik suleqatigalugu timimut nammineq oqartussaaneq pillugu atuartitsinermi atortussanik suliaqarnermik aalartitsivoq.

SAAFFIK

MIO påbegyndte i 2014 et samarbejde med Saaffik – det landsdækkende center der arbejder for børn og unge udsat for seksuelle overgreb. Sammen er MIO og Saaffik ved at udarbejde et undervisningsmateriale om retten til egen krop.

NGO-T

MIO NGO-nut imminnut "Meeqqat pillugit Peqatigiit"-nik taagortunut ataqatigiissaarisuuvoq. Naalagaaffiit Peqatigiivisa Meeqqat pillugit Isumaqtigiissutaat tunngavigalugu Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu atugarisaannik suliniutit suleqatigiit ataqatigiissartarpaat.

NGO'ER

MIO er tovholder for en gruppe NGO'er, som kalder sig "Børnealliancen". I gruppen koordineres indsatser for børn og unges vilkår i Grønland med udgangspunkt i FN's Børnekonvention.

Ilaatigut Meeqqat Inuunerissut (MIBB), Red Barnet, Kalaallit Røde Korsiat (KRK), Nanu Meeqqat, Peqatigiiffik Kalaallit Meerartaat, Suliniut Nakuusa Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfik ataaniittoq, Inooqqat aamma Sorlak peqataasoralugit 2014-imi sisamariarluni ataatsimiittoqarpoq.

KRK-p Meeqqat Illersuisuanut nutaamut innersuussutaa ukiu-moortumik nalunaarummi uani atuarneqarsinnaavoq.

KALAALLIT NUNAANNI NALIGIISSITAANISSAMUT SIUNNERSUISOQATIGIIT

MIO-p Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqati-giit suleqatigai. Ilaatigut meeqqanut atuagaq Tuku & Mala naligiis-sitaanermut paasissutissanik, meeqqallu pisinnaatitaaffiinik meeqqanut paasinarsakkanik imalik suleqatigiillutik saqqummer-sissimavaat. Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanissamut Siunnersu-isoqatigiit meeqqanut atuakkap saqqummersinnera aningaasa-leeqataaffigaat.

INUIT PISINNAATITAFFIINUT KALAALLIT NUNAATA SIUNNERSUISOQATIGIIVI

Ilaatigut Kalaallit Nunaat Naalagaaffiit Peqatigiivisa Meeqqat pillu-git Ataatsimiititaliaanit kingullermik nalilerneqarmat Kalaallit Nu-naanut immikkut inassuteqaatinik suliaqaqqinnissaq siunertara-lugu Inuit Pisinnaatitaaffiitut Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqati-giivi MIO-p 2014-imi qanimut suleqatigai. Tamassuma saniatigut Naalagaaffiit Peqatigiivisa Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutaat taavalu Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaat tunngavigalugit meeqqanut innarluutilinnut aamma inuiaqatigiinni paasissutissanik suliaqartoqarpoq, Kalaallillu Nunaanni meeqqat atuarfianni inuit pisinnaatitaaffisa ilinniartitsissutigineqarnerat pillugu misissuiner-mik aallartitsisoqarluni. Misissuinerup 2015-imi naamassinissaa ilimagineqarpoq.

INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER

Institut for Menneskerettigheder aamma MIO suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarput, tamanna ilaatigut "Meeqqat pisinnaati-taaffii ilinniartitsissutigisigut" suleqatigiillutik 2014-imi saqqum-mersitsinerannik kinguneqarpoq, taannalu Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfiini atorneqarpoq.

I 2014 har der været 4 møder med blandet deltagelse fra Meeqqat Inuunerissut/Bedre Børneliv (MIBB), Red Bar-net, Kalaallit Røde Korsiat (KRK), Nanu Børn, Foreningen Grønlandske Børn, Projekt Nakuusa fra Departement for Familie og Justitsvæsen, Inooqqat samt Sorlak.

Læs KRK's anbefaling til den nye Børnetsmand, i denne årsrapport.

GRØNLANDS LIGESTILLINGSRÅD

MIO har et samarbejde med Grønlands Ligestillings-råd. Sammen har vi bl.a. lavet børnebogen Tuku & Mala, som handler om ligestilling og børnerettighe-der i børnehøjde. Grønlands Råd for Menneskerettig-heder har været med til at sponsorere børnebogen.

GRØNLANDS RÅD FOR MENNESKERETTIGHEDER

MIO har i 2014 haft et tæt samarbejde med Grøn-lands Råd for Menneskerettigheder bl.a. om opføl-gning på de anbefalinger, FN's Børnekomité lavede for Grønland i forbindelse med sidste eksamination. Der-foruden er der igangsat udarbejdelse af informations-materiale til børn med handicap og det omgivende samfund om FN's Børnekonvention og FN's Handicap-konvention, samt igangsat en undersøgelse af men-neskerettighedsundervisningen i folkeskolen i Grøn-land. Undersøgelsen forventes færdig i 2015.

INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER

I Institut for Menneskerettigheder og MIO har en samarbejdsaftale, som i 2014 bl.a. har udmøntet sig i udgivelsen af undervisningsmaterialet "Sæt børns rettigheder på skoleskemaet", som benyttes i de grønlandske folkeskoler.

MIO-P 2014-IMI SAQQUMMERSITAI

MIO'S UDGIVELSER I 2014

INATSIMMIIT PIVUSUMUT

Kalaallit Nunanni meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissitat pillugit misissuinerup inernerisai MIO-p 2013-imi saqqummersipai. Misissuineq tunngavigalugu qulequtalimmik " Inuk inuuvooq – qanorluunniit mikitigigaluaruni" nalunaarusiortoqarpoq, tassani Meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarnertik qanoq misigisarneraat nalunaarummi atuarneqarsinnavoq. Meeqqanut iliuusissatut pilersaarutiniq suliani amerlassuuni suliaqartoqartarsimangitsoq aamma meeqqat inuunermi immiut tunngasutigut aalajangiinernut peqataatinneqarneq ajortut misissuinerumi paasinarsivoq. Tamassuminnga suliaqaaqqinnertut misissuinermulu peqatigitillugu meeqqanik inuusuttunillu sullissinermi sulianik suliarinnittartut namminneq isumaat misilittagaallu misissorsorlugit MIO misissuinermik nutaamik allartitsivoq,.

Nalunaarusiaq "Inatsimmiit pivusumut" MIO-p 2014-imi taa-maalilluni saqqummersippaa, tassani sulianik suliarinnittartut sulinertik pillugu namminneq isumaat piinnarnagu aammali Kalaallit Nunaanni kommunini meeqqanik inuusuttunillu sullissinermut im-mikkoortortani assigiinngitsuni suliaassanik suliarinnittartut sulias-saasa annertussusiat takutinneqarpoq.

Ilaatigut meeqqat inuusuttullu pillugit suliat amerlassusaat kiisalu suliaassanik suliarinnittartut ataasiakkaat suliaasa amerlassusaat pillugit apersuinikkut kommunillu nassuiaasiomerisigut misissuineq ingerlanneqarpoq. Kingullertut taaneqartumi meeqqat ataasiakkaat pillugit suliaassanik suliarinnittarnerit pitsaasussaasa suliat

Apersuisoq *Suliaassavit amerlussusaasa suleriaat-sinnut qanoq kinguneqartarnera qanoq isumaqarfigaajuk?*

Suliaassanik suliarinnittartooq *Pitsaassuseq! Soorunami. Inuit sullinneqarnissamik pisinnaatitaaffiat piviusunngortinneqarneq ajorpoq. Meerartatsinnik sumiginnaaneruvoq.*

FRA LOV TIL PRAKSIS

I 2013 udgav MIO resultaterne fra en undersøgelse om sagsbehandlingen for anbragte børn i Grønland. Undersøgelsen mandede ud i en rapport "Et menneske er et menneske – lige meget hvor lille det er", der viste børns oplevelse af det at være anbragt udenfor hjemmet. Undersøgelsen viste, at der i mange sager manglede handleplaner for børnene og at de ikke blev medinddraget i beslutninger omkring deres sag. Som opfølgning og sideløbende denne undersøgelse igangsatte MIO en ny undersøgelse af sagsbehandlernes egne holdninger og erfaringer indenfor børne- og ungeområdet.

I 2014 udgav MIO således rapporten "Fra lov til praksis", der viste, ikke kun sagsbehandlernes egne holdninger til arbejdet, men også omfanget af opgaver og det arbejdspress sagsbehandlernes ligger under i de forskellige kommunale børne- og ungeafdelinger rundt om i Grønland.

Undersøgelsesresultaterne baserede sig på interviews og redegørelser fra kommunerne vedrørende bl.a. antallet af børne- og ungesager, samt antallet af sager hos den enkelte sagsbehandler. Sidstnævnte ud fra en antagelse om, at sagstallet påvirker kvaliteten af sagsbehandlingen for det enkelte barn. Undersø-

Interviewer *Hvad tænker du sagstallet har af konsekvens for dit arbejde?*

Sagsbehandler *Kvaliteten! Det siger sig selv. Folk for ikke den service de har ret til. Det er omsorgssvigt af vores børn.*

Apersuisoq *Suliassat qassit tigummiarpigit?*

Sullissisoq *Takusinnaasattut amerlapput; 97-iunnguatsiarput. Aaku ingerlallugit suliakka, aamma sulisussaaleqigatta allat suliassaat tigummiarpakka. Aamma allat aaku suliati ingerlasut saniatigut tigummiakka. Suliati katillugit 110-t missaaniipput.*

amerlassusaannit sunnerneqartarnerannik ilimagisaqarnek aallaa-viuvoq. Inunnik isumaginninnermi sulinermi pissutsit qanoq ittu-nersut misissuinnermi paasisat takutippaat, ilaatigut Sermersuumi suliassat amerlanerpaajusut, aammalu suliassanik sularinnittartut ataasiakkaat ilaatigut 130-t angullugit suliassaqartartuusut, tassa suliassat atorfinnut inuttaqanngitsunut atasut suliassanik sularin-nittartunut agguataarneqartarmata. Aammattaaq Qaasuitsumi aamma Kujallermi suliassat Sermersuup Qeqqatalu kommuniinut sanilliullugit ikinnerupput. Ilaatigut meeqqat ataasiakkaat pillugit iliuusissatut periarfissat ikimmata suliassanik sulariqartarnek ar-tornerusutut misiginartarpoq iluatsitsiviuallaartaranilu kiisalu suliassanik sularinnittartut ataasiakkaat amerlanerusunik sulas-aqartillugit sularinik sularinittartut meqqallu angajoqqaavisa akor-nanni attaveqarnek ajornerusarluni.

Periuseq pissutigalugu misissuineq nunanit allanit isiginiarneqar-poq, tassani Naalagaaffiit Peqatigiivisa Meeqqat pillugit Isumaqa-tigiissutip, nunami namminerimi inatsisit sulariaatsillu imminnut ungasinnerat amerlassutsit pillugit paasisuttissat kommunillu nas-suaataat kiisalu meeqqanik suliassanillu suliassanillu sularinnittar-tunik apersuinerit atorlugit misissorneqarluni. Savalimmiuni assin-gusumik misissuerruttoqarmat MIO Savalimmiunit saaffigineqarpoq aammalu nunat avannarliit Ruslandimi ataatsimeersuaranni misis-suinnermi periutsit paasisallu pillugit saqqumminnissamut MIO 2014-imi aamma periarfissaqalerpoq, tassani nunat arlallit assi-ngusumik misissuinissamik soqutiginnertik oqaatigaat.

Meeqqat, inuusuttut meeqqanillu sullissisartut MIO-p apersuine-ranutt piffissaqarsimasut MIO-p qujassuteqarfigerusuppai. Soquti-ginnittoqarsimannikkaluarpat tapersersuisoqarsimannikkaluar-pallu misissuineq una naammassineqarsinnaasimannikkaluarpoq. Nalunaarutit nittartakkami www.mio.gl atuarneqarsinnaapput.

MEEQQAT PISINNAATITA AFFII ILINNIARTITSISSUTIGISIGIT

Inuit tamarmik pisinnaatitaaffeqarput. Inunnit allanit eqqortumik qanoq pissusilersorfigineqartarnissaq inuillu allat qanoq pissusilersorfigisassanerlugit ilikkassallugu paasissallugulu meeqqanut pingaaruteqarpoq.

Atuartitsinnermi atorussiaq "Meeqqat pisinnaatitaaffii ilinniartit-sissutigisigit" atuarfimmi minnernut akullernullu naleqqussagaq

Interviewer *Hvor mange sager arbejder du med?*

Sagsbehandler *Som du kan se er der mange sager; der er vist 97. Her er aktive sager jeg kører, desuden har jeg fordelings-sager på grund af personale-mangel. Her er også aktive sager som jeg også må lave ved siden af. Det er omkring 110 i alt.*

gelsesresultaterne viste nogle tendenser i det sociale arbejde, bl.a. at Sermersooq havde højest antal sager og at disse kunne nå helt op til 130 sager per sagsbehandler, da sager tilhørende vakante stillinger blev fordelt mellem sagsbehandlere. Sagstallet var desuden mindre i Qaasuitsup og Kujalleq end i Sermersooq og Qeqqata. Sagsarbejdet føltes tungere og lyk-kedes dårligere bl.a. når der var få handlemuligheder til det enkelte barn, samt jo flere sager den enkelte sagsbehandler havde og jo ringere kommunikationen der var mellem sagsbehandler og barnets forældre.

Undersøgelsen har fået fokus fra udlandet pga. meto-den, hvor gabet mellem FN's Børnekonvention, nation-al lovgivning og praksis undersøges via kvantitative data og redegørelser fra kommunerne, samt inter-views med børn og sagsbehandlere. MIO har fået en henvendelse fra Færøerne, som er interesseret i at lave en lignende undersøgelse og i 2014 fik MIO også mulighed for at holde et oplæg om metoder og resul-tater i undersøgelsen på en nordisk konference i Rus-land, hvor flere lande viste interesse for at lave en lignende undersøgelse.

MIO er meget taknemlig for den tid børn, unge og børneprofessionelle har brugt til interviews med MIO. Uden denne interesse og opbakning ville disse undersøgelser ikke være blevet til. Rapporterne kan hentes på www.mio.gl.

SÆT BØRNS RETTIGHEDER PÅ SKOLESKEMAET

Alle mennesker har rettigheder. Dette er vigtigt for børn at lære, så de forstår, hvordan de selv bør behandles og hvordan de bør behandle andre.

MIO og Institut for Menneskerettigheder har – med støtte fra Grønlands Råd for Menneskerettigheder – sammen udgivet undervisningsmaterialet "Sæt børns

MIO-p aamma Institut for Menneskerettigheder – Inuit Pisinnaati-taaffiit Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivinit taperneqarlutik – ataatsimoorlutik saqqummersippaat. Atortussiaq sammisassanik, sungiusaatiniq aamma meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit atuartitsinermi ilinniartitsisut atorsinnaasaannik imaqarpoq.

Atuartitsinermi atortussiaq Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfiinut tamanut nassiusuunneqarnikuvoq, MIO-lu nunamit tamarmit ilinniartitsisunit assut nersualaarneqarpoq, ilinniartitsisut oqalutuarput meeqqat sammisassat sungiusaatillu assut nuannarigaat.

TUKU & MALA

Meeqqanut atuagaq maligiissitaanermik meeqqallu pisinnaataaffiit imaqartoq meeqqanut paasinarsagaq Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiit aamma MIO suleqatigiillutik saqqummersippaat. Inuit Pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivisa aamma NunaFondenip atuakkap saqqummersinneqarnera aningaasaliiffigaat. Assersuutigalugu assigiinngitsuugaluarluni ikinngutiginnermi naleqartitat ataatsimoorluni oqaluuserinerisigut meeqqat eqqarsartilernissaat atuakkami siunertaavoq.

Atuagaq meeqquvinnut, angerlarsimaffinni ulluklut paaqqinnitartinnut atuarfimmilu atuartunut minnernut tamanut nassiusuunneqarsimavoq. Meeqqat meeqqanillu sullissisartut atuagaq iluarisimaarpoq.

Meeqqanut atuagaq Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutip 20. november 2014-imi ukiunik 25-nngortorsiorluni nalliuttorsitigineqarnerani saqqummersinneqarpoq.

MIO-P QUPPERSAGALIAI

MIO 2014-imi quppersagaaqqatut ilusilerlugu quppersagaliopq, tassani MIO, MIO-p anguniagai aamma Meeqqat Illersuisuata suliassai allaaserineqarput. Quppersakkami kikkut MIO-mut saaffiginissinnaanersut aamma MIO qanoq ikiuisarnersoq atuarneqarsinnaapput. Aamma Meeqqat Illersuisua suliassaalu quppersakkami allaaserineqarsimapput.

rettigheder på skoleskemaet” rettet til yngste- og mellemtrinnet. Materialet indeholder aktiviteter, øvelser og værktøjer, som lærerne kan bruge til undervisning om børns rettigheder.

Undervisningsmaterialet er sendt ud til alle folkeskoler i Grønland og MIO har modtaget stor ros fra lærere rundt omkring i landet, der udtrykker stor glæde hos eleverne over emnerne og øvelserne i bogen.

TUKU & MALA

Ligestillingsrådet og MIO har i samarbejde udgivet en børnebog omhandlende ligestilling og børnerettigheder i børnehøjde. Grønlands Råd for Menneskerettigheder og NunaFonden har støttet bogudgivelsen. Bogen er lavet for at give børnene stof til eftertanke f.eks. ved at man i fællesskab taler om værdierne ved venskaber, selvom man er forskellige.

Bogen er blevet fremsendt til alle børnehaver, dagplejere og skolernes yngstetrin. Børn og børneprofessionelle har taget godt imod bogen.

Børnebogen udkom i forbindelse med Børnekonventionens 25 års jubilæum den 20. november 2014.

MIO-VIFTEN

MIO har i 2014 lavet en pjece i vifteform, der beskriver MIO, MIO's mål og børnetalsmandens opgaver. I viften kan man læse om, hvem der kan henvende sig til MIO og om hvilken hjælp MIO kan tilbyde. Viften beskriver også hvem Børnetalsmanden er og hvilke opgaver Børnetalsmanden har.

MEEQQAT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT QUPPERSAGAQ

MIO aamma meeqqanut inuusuttunullu pingaartumik saaffiginnittumik quppersagaliorpoq. Meeqqat inuusuttullu suut pisinnatitaaffiginaat quppersakkami paasinarsakkamik allaaserineqarput. Quppersagaq atuartitsinnermi, oqaloqatigiinnermi imaluunniit oqallinnermi aallaavittut atorneqarsinnaavoq.

Quppersakkat atuarfinnut, atuareernerup kingorna paaqqinnittarfinnut, ulluunerani paaqqinnittarfinnullu nassiusuunneqarput.

MIO-P SIUNNERSUUTAI PITSAASUT - QUPPERSAKKAT

MIO quppersakkanik inersimasunut meeqqanullu siunnersuutitsialannik imalinnik saqqummersitsivoq. Quppersakkani ilaqutariinni ataataasup anaanaasullu najugaqatigiikkunnaareernerisa kingorna alliartorneq imminortarnermillu pinaveersaartitsineq eqqartorneqarput.

Anaana ataatalu najugaqatigiikkunnaalerpata

MIO-p Kalaallit Nunaat tamaat angalavigaa aammalu meerarpasuit inuusuttorpasullu najugaqatigiikkunnaarsimasunik angajoqqaallit oqaloqatigilugit. Tamanna tunngavigalugu MIO pingasunik quppersagaliorpoq. Quppersagaq siulleq meeqqanut inuusuttunullu najugaqatigiikkunnaarsimasunik angajoqqaalinnut MIO-p siunnersuutaanik imaqarpoq. Quppersakkap aappaa meeqqat meeraqatiminnut siunnersuutaanik imaqarpoq, kingullerlu inersimasunut meeralinnut najugaqatigiikkunnaarsimasunut siunnersuutinik imaqarluni.

Imminut toquttarneq pinaveersaartinniarlugu

Quppersagaq taanna Kalaallit Nunaanni atuarfinnut ilinniagaqarfinnullu orniguttarnerit tunngavigalugit saqqummersinneqarpoq. MIO-p meeqqat inuusuttullu oqaloqatigisarnikuuai qinnuigisimallugillu meeqqat inuusuttullu imminornissaminnik eqqarsaateqartut imaluunniit nalunngisaminnik imminorsimasumik misigisaqarsimasut qanoq ikioqatigiilluta ikiorsinnaanerigut siunnersuusioqqullugit.

Quppersakkat ilaatigut nittartakkami mio.gl-imi atuarneqarsinnaapput.

BØRNERETTIGHEDSVIFTEN

MIO har også lavet en pjece i vifteform, som primært henvender sig til børn og unge. Viften beskriver på en nem og overskuelig måde, hvilke rettigheder man har som barn og ung. Viften kan bruges som udgangspunkt for undervisning, samtale eller debat.

Vifterne er sendt ud til alle skoler, fritidshjem og daginstitutioner.

MIO'S BEDSTE RÅD - PJECESERIE

MIO har udarbejdet en række pjecer med gode råd til voksne og børn. Pjecerne omhandler det at vokse op i familier, hvor mor og far ikke længere bor sammen, samt forebyggelse af selvmord.

Når mor og far ikke længere skal bo sammen

MIO har rejst rundt i Grønland og talt med en masse børn og unge, hvis forældre er flyttet fra hinanden. På den baggrund har MIO udarbejdet tre pjecer. Den første pjece er råd fra MIO til børn og unge, hvis forældre ikke bor sammen. Den anden er gode råd fra børn til andre børn og den sidste indeholder gode råd til de voksne, som har børn og som ikke længere bor sammen.

Om forebyggelse af selvmord

Denne pjece er blevet til på baggrund af besøg i skoler og uddannelsesinstitutioner i Grønland. MIO har talt med børn og unge og bedt dem komme med råd til, hvordan vi sammen kan hjælpe børn og unge, som enten har selvmordstanker eller har oplevet selvmord i deres netværk.

Pjecerne kan bl.a. findes på mio.gl

SMS-IKKUT SAAFFIGINNITTARFIK 1899 – MIO-P MEEQQANUT INUUSUTTUNULLU SIUNNERSUISARFIA

SMS 1899 – MIO'S RÅDGIVNING TIL BØRN OG UNGE

MIO-P SMS-IKKUT SAAFFIGINNITTARFIK 1899 1. OKTOBER 2013-IMI ATUUTILERPOQ, KINGORNALU MEERARPASSUIT INUUSUTTORPASSUILLU SAAFFIGINNITTARFIK ATTAVIGISARNIKUUAAT. SMS-IKKUT SAAFFIGINNITTARFIK MEEQQANUT INUUSUTTUNULLU IMMIKKUT ITTUMIK SAMMITINNEQARPOQ, AAMMALI INERSIMASUT SMS-IKKUT SAAFFIGINNITTARFIK MEEQQA-TIK PILLUGIT SIUNNERSORNEQARNISSARTIK ILITSERSORNEQARNISSATILLU SIUNERTARALUGU ATTAVIGISARNIKUUAAT

MIO'S SMS-RÅDGIVNING 1899 HAR EKSISTERET SIDEN 1. OKTOBER 2013 OG SIDEN DA HAR MANGE BØRN OG UNGE KONTAKTET RÅDGIVNINGEN. SMS-RÅDGIVNINGEN ER SÆRLIG RETTET TIL BØRN OG UNGE, MEN OGSÅ FORÆLDRE OG ANDRE VOKSNE HAR KONTAKTET SMS-RÅDGIVNINGEN FOR RÅD OG VEJLEDNING OM DERES BØRN

Takussutissiaq

MEEQQAT 2014-IMI SAAFFIGINNITTUT AMERLASSUSAAT

	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Katillugit/ I alt
Niviarsiaqqat / Piger	15	63	28	11	12	5	13	6	18	26	17	5	219
Nukuappiaqqat / Dreng	3	22	10	1	2	61	4	3	4	3	7	4	124
Ilisimatitsissutigine-qarsimannigilaq / Uoplyst køn	75	169	73	61	36	13	39	70	28	30	41	23	658
Katillugit / I alt	93	254	111	73	50	79	56	79	50	59	65	32	1001

Meeqqat ilaat arlaleriarlutik saaffiginnittarput.

Tabel

BØRN DER HAR HENVENDT SIG I 2014

Nogle børn har henvendt sig mere end én gang.

Meeqqat inuusuttullu kinaassutsiminnik isertuussillutik akeqanngitsumillu SMS-inik 1899-mut nassiussisinnaapput. SMS-ikkut siunnersuisartut saaffiginnissutit tamaasa ulluinnarni nal. 16-18 akornani akisarpaat.

Kalaallit Nunaannit tamarmit meeqqat inuusuttullu SMS-ikkut saaffiginnittarfimmu saaffiginnittarput. Ajornartorsiutitik assigiingitsorpassuit, soorlu angerlarsimaffiminni ajornartorsiutit pillugit, ilaatigut nakuusernerit, atornerluinerit, imminut toqunnerit kinguaassiutitigullu innarlagaanerit pillugit saaffiginnittarlutik. Aammali meeqqat inuusuttullu inuuneranni pissutsit allat inituput soorlu asanninneq pillugu aliasuutit, atuartuuneq aamma pimmatigininneq. Meerarpassuit annertuunik ajornartorsiutillit saaffiginneqattaartarput.

Børn og unge kan helt anonymt og gratis sende SMS til 1899. SMS-rådgiverne svarer på henvendelserne mellem kl. 16-18 i alle hverdage.

Børn og unge fra hele Grønland henvender sig til SMS-rådgivningen. De henvender sig med mange forskellige problematikker og forhold bl.a. alvorlige ting som problemer i hjemmet – herunder vold, misbrug, selvmord og seksuelle overgreb, men også andre emner fylder meget i børnenes og de unges liv, såsom kærestesorger, skolegang og mobning. Mange børn henvender sig gentagne gange med alvorlige problemer.

2014-IMI SAAFFIGINNISSUTIT

HENVENDELSESÅRSAGER 2014

	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Katil- lugit/ I alt
Inuttut ajornartorsiutit/ <i>Personlige problemer</i>	-	16	15	1	1		-	-	1	1	1		36
Pimmataaneq / <i>Mobning</i>	8	22	11	9	5	3	5	6	7	1	3	2	82
Inigisaq / <i>Bolig</i>		1		-	-		-	-	-				-
Kinguaassiuittigut kannngutsaatsuliorfigitinneq / <i>Seksuelle overgreb</i>	5	6	5	2	1	1	1	1	1	2	2	1	28
Ilaqutariinni toqusoqarnera / <i>Død i familien</i>	2	8	1	-		2	2	2	1	3	2		23
Ilaqutariinni imminut toqusoqarnera / <i>Selv mord i fam.</i>	2	3	4	-	1		1	2	-	1			14
Imminut toqunnissamik eqqarsaateqarneq / <i>Selv mordstanker</i>	3	8	3	2	3	2	4	1	1		1	1	29
Imminut toqoriarnerit / <i>Selv mordsforsøg</i>	1	2	1	-	-		1	-	-	1			6
Imigassaq / <i>Alkohol</i>	4		1	-	2		1	1	1	1		1	12
Ikiaroorartooq / <i>Hash</i>	1	3	3	1	-		-	1	-				9
Attuumassuteqarneq / <i>Forhold</i>	-	12	5	1	1	2	4	-	-	1			26
Ilaqutariinni timikkut persuttaaneq / <i>Vold i familien</i>	2	8	4	-	1	1	-	-	3	1	3		23
Ilaqutariinni ajornartorsiuteqarneq / <i>Problemer i fam.</i>	2	21	9	5	1	1	2	1	1	1			44
Pinerluttuliorneq / <i>Kriminalitet</i>	1			-			-	-	-	2			3
Atuarfimmi ajornartorsiuteqarneq / <i>Problemer i skolen</i>	-	3	1	-		1	-	-	-				5
Siunnersortinnissamik ilisimasaniilluunniit ujartuineq / <i>Søger Råd eller viden</i>	32	53	6	22	18	4	12	29	17	19	24	8	244
Assigiinngitsut/Peqquteqanngilaq / <i>Div. /ingen grund</i>	20	69	31	20	10	13	19	23	11	9	17	14	256
Nuannaannginneq / <i>Ked af det</i>	8	16	6	9	6	5	4	14	4	7	12	5	96
Kiserliorneq / <i>Ensom</i>	2	2		1				-	-	2			7
Ataatsimut / <i>Samlet</i>	93	253	106	73	50	35	56	119	81	52	65	32	943

SMS-ikkut siunnersuisartut ammasuullutik qasusuillutillu sulinerat pillugu MIO-p qutsavigerusuppai!

MIO takker SMS-rådgiverne for deres åbenhjertige og utrættelige arbejdsindsats!

MIO-p isumaqarlunnarpoq SMS-ikkut saaffiginnittarfik Kalaallit Nunaanni meeqqanut inuusuttunullu annertuumik tapersersuiffi-
usoq. Aammattaaq MIO-mut Meeqqallu Illersuisuanut tapersersuiffiuvoq tassuunakkummi meeqqat inuusuttullu suut ajornartorsiutigineraat paasineqartarput, meeqqallu atugarisaat suut pitsannorsaaavigineqartariaqartut ilisimaneqalersarluni.

Det er MIO's klare indtryk, at SMS-rådgivningen er en stor støtte til børn og unge i Grønland. Det er samtidig en støtte til MIO og Børnetalsmanden, der får vigtig viden om, hvilke udfordringer børn og unge står med og hvor der er behov for at bedre børns vilkår.

SIUNNERSUISARTUT

MIO-p SMS-ikkut siunnersuisartui tamarmik meeqqanik sullissisartutut tunuliaqutaqarput. SMS-ikkut siunnersuisartut piginnaasaat qaffassarneqartarput, kisiannili ataavartumik sapaatik akunneri arfinilikkaarlugit suliarlu pillugu saqqumiissarnikkut tapersersorneqarlutillu oqaloqatigineqartarlutik. Ilaatigut meeqqat inuusuttullu kinguaassiuutitigut innarligaasernerat pillugu Saaffimmit aamma SMS-ikkut oqaloqatigiittarneq Børns Vilkårimit SMS-ikkut siunnersuisartut 2014-imi saqqummiiffigineqarput.

RÅDGIVERNE

MIO's SMS-rådgivere har alle en baggrund indenfor det børnefaglige område. SMS-rådgiverne opkvalificeres dog løbende gennem supervision hver 6. uge og gennem faglige oplæg. I 2014 har SMS-rådgiverne bl.a. fået oplæg fra Saaffik om seksuelle overgreb på børn og unge og oplæg fra Børns Vilkår om samtaler over SMS.

SMS-ikkut siunnersuisarnerup oktober 2013-imi aallartinneranit juli 2014 tikillugu meeqqat/ inuusuttut SMS-ikkullu siunnersuisartut akornanni 10.000-t sinnerlugit allaqatigiittoqartarnikuvoq.

Siden åbningen af SMS-rådgivningen i oktober 2013 frem til juli 2014, har der været over 10.000 korrespondancer mellem børn/unge og SMS-rådgivere.

MIO-MUT SIUNNERSUUTIT

ILAQUTARIINNERMUT PEQQISSUTSIMULLU ATAATSIMIITITALIAP SIULITTAASUANIT

RÅD TIL MIO

FRA FORMANDEN FOR FAMILIE- OG SUNDHEDSUDVALGET

Meeqqat pisinnaatitaaffiinik sullissivik MIO 1. marts 2015 ukiuni pingasuni atuunnikuuvoq, 2012-imiilli MIO-p – Meeqqat pisinnaatitaaffiinik sullissiviup aamma Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit – pilersinneqareernerisa kingorna suliaqartoqartorujussuonikuulluni.

Meeqqat Illersuisuat aamma Meeqqat Pisinnaatitaaffiinik Sullissivik MIO meeqqat inuusuttullu ajornartorsiutit suut ajornartorsiutigisarneraat pillugit Kalaallit Nunaanni innuttaasunut politikkerinullu annertuumik paasisitsiniaanikuuvoq. Meeqqat inuusuttullu ajornartorsiuteqaraangamik oqaatiginnissinnaanissaannik MIO-p aamma periarfissinnikuuvai, taamaalillugillu ikiortissarsinnaalersillugit.

Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu 5.000-t missaaniittut ulumikkut ajornartorsiutillit qanoq iliorluta ikiorsinnaanerlugit inersimasutut akisussaasusutut immitsinnut aperisariaqarpugut. Innuttaasutut politikkerisullu annernarpoq takullugu nunatsinni nuanneqisumi meerarpassuit taama amerlatigisut ikiorneqarnissaminnik pisariaqartitsimmata, meeqqat tamarmik ilaqutaqarput uluinnarni unammisassaqarlutik inuuniarnerminnik ingerlatsiniarsarisunik. Meeqqat ilaqutaallu inuiaqatigiinni ataatsimut suliniuteqarnikkut ikiugassaapput. Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliamut siulittaasutut isumaqarpunga suliaasaq nukingittariaqaripput. Meeqqat inuusuttullu ajornartorsiortut eqqortumik ikiorneqanngitsut. ajornartorsiortut ullut tamaasa takusarpagut, meeqqallu inuunerat ajornartuusarpoq meeqqallu ajornartorsiutaannik aaqqiivigisinnaanngisaannik annartusaasarluni.

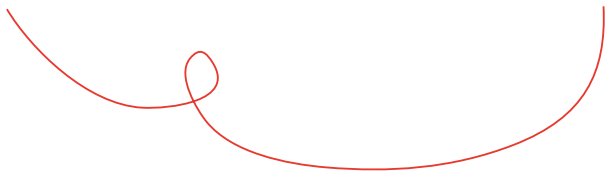
Meeqqat meeraassapput, inersimasutullu toqqissisimallutik, kiaarfissaqarlutik, nerisassaqarlutik pisinnaatitaaffigisaminnillu ilinniagaqarlutik uagutsinnit inersimasunit inuuneqartinneqarnissartik pisinnaatitaaffigaat. Tamanna Kalaallit Nunaata Naalagaaffiit Peqatigiivisa Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutip akuersaerneratigut naqissusernikuuaa. Piffissaagallartillugu eqqortumik ikiuisoqarneratigut meeqqani ilaqutaannilu peqqinnartumik ineriartornissaq siuarsaavigisinnaavarput, taamaalillutik namminiilerniassamata pitsaanoqisumillu inuuneqalerlutik. Ilaatigut taamaallaat pisariaqartarput toqqississutaasumik oqaaseqarneq, tapersuineq ullu inarnilu aaqqissugaasumik inuuneqarnissamik ikiuineq. Inatsisartuni Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliap qinigaarlaap meeqqat amerlanerpaat qanoq ikiorsinnaanerlugit takuniarlugu aammalu kommunit, Naalakkersuisut, politiit, innuttaasut minnerunngitsumillu meeqqat inuusuttullu ajornartorsiortut peqatigalugit aaqqissutissanik nassaarniarlutik misissuineq ingerlaappa. Maannakkut ikiuisariaqarpugut.

Den 1. marts 2015 havde Børnerettighedsinstitutionen MIO eksisteret i 3 år og sikken et arbejde der er blevet lagt for dagen siden 2012, hvor MIO – Børnerettighedsinstitutionen, Børnetalsmanden og Børnerådet – blev oprettet.

Børnetalsmanden og Børnerettighedsinstitutionen MIO har gjort et stort arbejde for at oplyse borgere og det politiske liv i Grønland om, hvilke problemstillinger børn og unge i Grønland tumler med. MIO har også sørget for, at børn og unge kan komme til orde og få hjælp, når de har problemer.

Det helt store spørgsmål vi bør stille os selv som ansvarlige voksne er, hvor der kan sættes ind for at hjælpe de ca. 5.000 børn og unge, der har problemer i dagens Grønland. Det smerter mig som borger og som politiker, at så mange børn i vort dejlige land har brug for hjælp og at der bag hvert barn står en familie, som kæmper med at få dagligdagen til at hænge sammen. At hjælpe disse børn og deres familier er en fælles indsats for vort samfund. Som formand for Familie- og Sundhedsudvalget i Inatsisartut sidder jeg med en fornemmelse af, at det haster. Hver eneste dag, vi ikke får den rette hjælp frem til de børn og unge, som har det svært, er en dag i et barns liv, som er svær og som lægger oven i en byrde, som børn ikke bør bære.

Børn skal være børn og de har faktisk ret til, at vi som voksne giver dem et liv, hvor de får tryghed, varme, mad på bordet, den uddannelse de har krav på og i det hele taget et godt og trygt liv. Det har Grønland selv været med til at slå fast, da vi tiltrådte FN's Børnekonvention. Med rette hjælp i rette tid kan vi fremme en sund udvikling hos både børnene og deres familier, der så kan blive selvbjørne og få et markant bedre liv. Nogle gange er alt, hvad der skal til, et forløsende ord, en støttende hånd eller hjælp til struktur i hverdagen. Det relativt nyvalgte Familie – og Sundhedsudvalg i Inatsisartut er i gang med det udredende arbejde for at se, hvor vi kan sætte ind og hjælpe flest muligt børn og unge og for at se, om vi i fællesskab med kommuner, Naalakkersuisut, politiet, borgere og ikke mindst udsatte børn og unge kan finde løsninger. Nu.

Suliami tassani Meeqqat pisinnaatitaaffiinik sullissivik MIO anner-tuumik ikiuppoq. Ikiuineq annertooq. Politikkeriusugut MIO-p paasissutissanik nalissaqanngitsunik tuniorarpaatigut. MIO-p SMS-ikkut siunnersuisarneranit paasissutissat ingerlatinneqaqqittarne-risigut – suliniut nersualaanngitsoorsinnaangisara – MIO-llu saqqummersitarpasui, minnerunngitsumillu nuna tamakkerlugu angalasarnernit MIO-p meeqqanik inuusuttunillu oqaloqateqartar-neranit paasisanik ingerlatitseqqisarneq, Naalagaaffiit Peqatigiivi-sa Meeqqat pillugit lsumaqtigiissut pillugu ilinniartisisarnera, tamakku tamarmik nuna tamakkerlugu meeqqat ilisimasaannik po-litikkimik suliaqarnitsinni immikkorluinnaq pissarsitittarpaatigut.

Eqqaamajuk naatsorsueqqissaarinerit tunuanni ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisunik meeraqartoq. Siunnersuisarfimmi sorpassuit SMS-erutigineqartarput, ajoraluartumilli paasinarsivoq saaffigin-nissutit amerlasoorpassuit ajornartorsiutit oqimaatsut pillugit saaffiginnissutaasartut tassaasut qinngasaaruttarneq, angerlar-simaffimmi nakuuserneq, imigassamik ikiaroorartunilluunniit atornerluinerit, kinguaassiuutitigut atornerluinerit, ilaqtariinni imminoortoqarneq, atuarfimmi ajornartorsiorneq imaluunniit ajornartorsiutit annertooujussuit allat.

MIO-mi Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu suut pisariaqar-tinneraat erseqqilluinnartumik avammut nalunaarutigisarmatigut, pikkorilluinnarlutik ajornartorsiutinik misissuisarmata, meeqqanik inuusuttunillu siunnersuisarmata ikiuisarmatalu – politikerinut, innuttaasunut soqutigisartunullu allani paasissutissiisarmata, aaqqiissutissanik nassaarniartarmata nikalluussinaveersaartittar-matigullu naggasiullugu nersualaassavakka.

Tamakku pillugit qujanaq.

Neriuppunga ukiut pingasut qaangiuttutulli ukiut pingasut tulliini MIO sulii taama pitsaatigisumik angusaqarlutarluni suliumaartoq. Suli pisariaqartinneqaqaasi.

I dét arbejde er Børnerettighedsinstitutionen MIO en meget stor hjælp. Det er uvurderlige oplysninger MIO giver os politikere. Feedback fra MIO's SMS-rådgivning – et initiativ jeg ikke kan rose nok – samt MIO's mange publikationer og ikke mindst feedback fra rejser rundt i HELE landet, hvor MIO samtaler med børn og unge og underviser i FN's Børnekonvention, noget som giver os i det politiske liv en helt særlig viden fra børn fra alle ender af landet.

Husk på at bag hvert nummer i statistikkerne er der et barn, som har brug for hjælp. Der SMS'es om meget til rådgivningslinjen, men det står klart, at der desværre er et meget stort antal henvendelser, der vedrører så tunge sager som mobning, vold i hjemmet, substansmisbrug i hjemmet, seksuelt misbrug, selvmord i familien, selvmordstanker, skoleproblemer eller andre meget tunge problemstillinger.

Til slut vil jeg rose MIO for, at de så klart melder ud, hvad børn og unge i Grønland har brug for og at de så dygtigt afdækker problemstillinger, rådgiver og hjælper børn og unge – og politikere, borgere og andre interessenter med at oplyse, finde på løsninger og holde os til ilden.

Tak for det.

Jeg håber, de næste 3 år for MIO bliver lige så gode og produktive, som de sidste 3 år har været. Der er fortsat brug for jer.

In. In. / Mvh.

TILLIE MARTINUSSEN

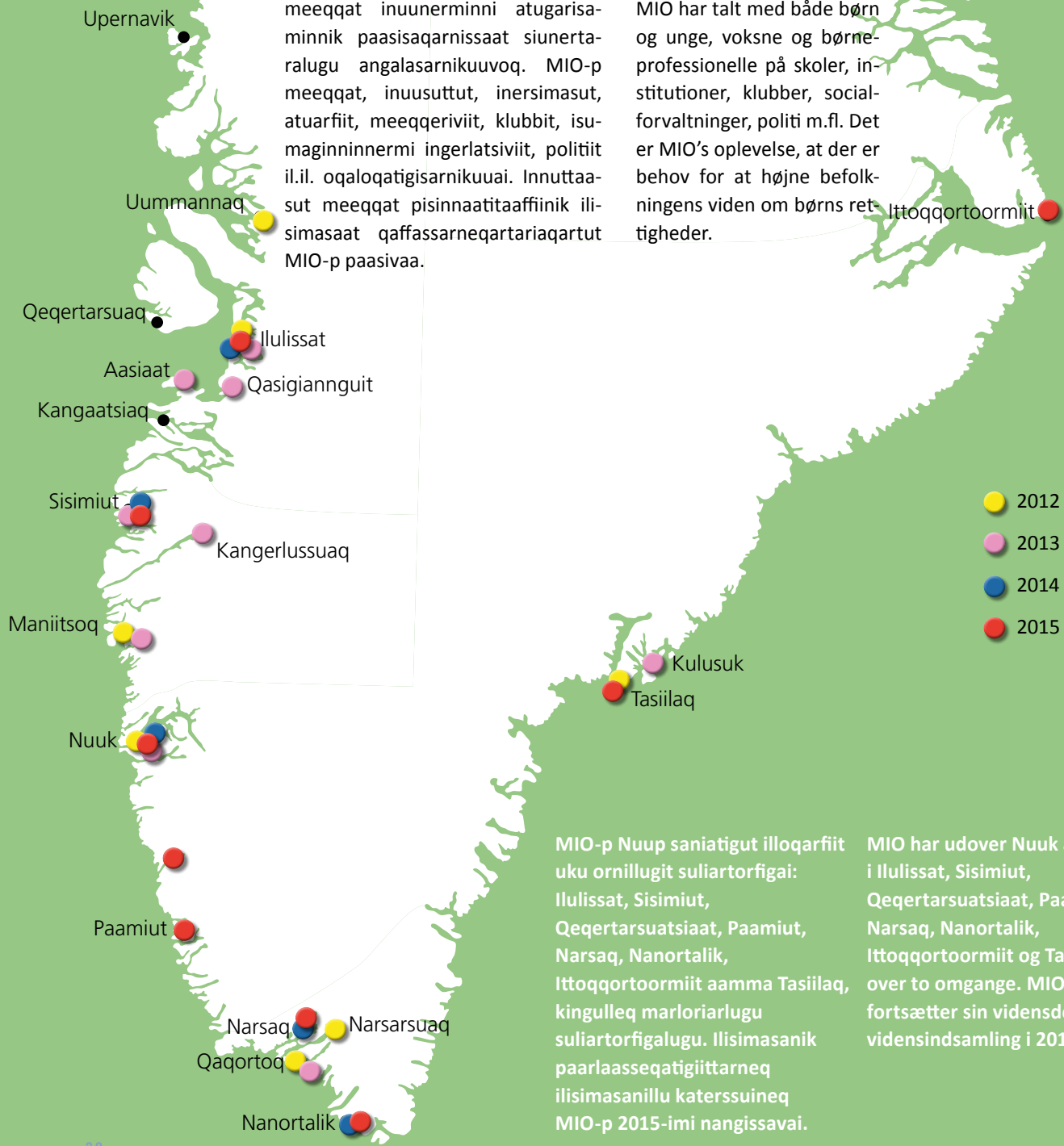
Inatsisartut Ilaqtariinnermut Peqqissutsumillu Ataatsimiititaliaani siulittaasoq – april 2015/
Formand for Familie- og Sundhedsudvalget i Inatsisartut – april 2015

MIO-MIT ANGALANERIT

MIO'S REJSEAKTIVITET

MIO 2014-imi Kalaallit Nunaat tamakkerlugu Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutip imaanik innuttaasut ilisimasaqarnerulernissaat, aamma meeqqat inuunermanni atugarisaminnik paasisaqarnissaat siunertaralugu angalasarnikuuvoq. MIO-p meeqqat, inuusuttut, inersimasut, atuarfiit, meeqquerviit, klubbit, isumaginninnermi ingerlatsiviit, politit il.il. oqaloqatigisarnikuuai. Innuttaasut meeqqat pisinnaatitaaffiinik ilisimasaat qaffassarneqartariaqartut MIO-p paasivaa.

MIO har i 2014 rejst rundt i Grønland for at dele viden om Børnekonventionen og få indsigt i børns levevilkår. MIO har talt med både børn og unge, voksne og børneprofessionelle på skoler, institutioner, klubber, socialforvaltninger, politi m.fl. Det er MIO's oplevelse, at der er behov for at højne befolkningens viden om børns rettigheder.

MIO-p Nuup saniatigut illoqarfiit uku ornillugit suliarfigai: Ilulissat, Sisimiut, Qeqertarsuaq, Paamiut, Narsaq, Nanortalik, Ittoqqortoormiit aamma Tasiilaq, kingulleq marlorialugu suliarfigalugu. Ilisimasanik paarlaasseqatigiittarneq ilisimasanillu katerssuineq MIO-p 2015-imi nangissavai.

MIO har udover Nuuk arbejdet i Ilulissat, Sisimiut, Qeqertarsuaq, Paamiut, Narsaq, Nanortalik, Ittoqqortoormiit og Tasiilaq over to omgange. MIO fortsætter sin vidensdeling og vidensindsamling i 2015.

KALAALLIT RØDE KORSIANIT SIUNNERSUUTIT

MEEQQAT ILLERSUISORTAA-VANUT

RÅD FRA KALAALLIT RØDE KORSIAT

TIL DEN NYE BØRNETALSMAND

INUUSUTTUT AJORNATORSIUTILLIT SULLINNEQARNERANNI ISUMALLUUTIT AMIGAATIGINEQARTUT

MIO-qarmat assut qujamasuutigaarput, anguniagaqarusulluinnarluni Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu eqqarsaatigalugit unammilligassat qaqilertuarmagit.

Kalaallit Røde Korsiaa inuusuttunut suliniutaa INUA (Inuusuttut Nukittoqattigiit) inuusuttunik nammineq piumassusertik tunngavigalugu sulisinnaanerannik sungiusaaffiuvoq, tassaalluni Kalaallit Nunaanni inuusuttunik ajornatorsiutillinnik sammisaqartitsisarneq.

Nunaqarfinni illoqarfinnilu suliniutinik aallartitsinnginnitsini suut pisariaqartinneqarnersut paasiniaqqaartarpagut. Inuusuttunik sullissisut inuusuttullu oqaloqatigisarpagut. Taamaaliorluta illoqarfinni ataasiakkaani sammisaqartitsivissatsinni inuusuttut ajornatorsiutillit sammisasaqartinnissaannik sullitassagut nassaarisarpa-
gut.

Sumiiffinni tamani suliumatuunik naapitaqartarpugut, kisianni immikkoortumi mianersornartumi suliassaq annertuumik suliassarfi-
usoq sulliffigisarpaat. Tamatigut inuusuttut ajornatorsiortut ikiortissaaleqisullu amerlaqisut naapittarpagut, ikiortissarsiffigisinnaa-
saallu annikeqaat. Inuusuttunik pisariaqartitaannik tapersiinissa-
mut isumalluutinik aamma amigaateqartoqarpoq.

Tamanna puigornagu MIO-p saqqummersitaa "MIO-p meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasaat" atuarsimavarput. Tassani aamma taakkartorneqarpoq inuusuttut 16-18-init ukiullit akornanni amerlavallaat ilinniagaqarnerminnik unitsitsiinnartartut – 62%-rjussuit (2012-imi).

Kalaallit Nunaanni meerarpassuit inuusuttorpasullu unammilligassanik ullumikkut ulikkaarput. INUA-p pissutsinik ajornatorsiorfiusunik qaangiisimasut amerlasuut naapittarpai. Uagut NGO-tut tanngassimaarutigaaqarput misigisimasaratta inuusuttut inuusut-
toqatitik allat ilagitillugit nuannersunik misigisaqartissinnaasaratsi-
git. Akunnialunni ajornatorsiutitik piumaffiginneqarnertillu

MANGEL PÅ RESSOURCER TIL UDSATTE UNGE

Vi er taknemmelige for, at der er en instans som MIO, som arbejder målrettet på at sætte fokus på de udfordringer, der er på børne- og ungeområdet i Grønland.

Kalaallit Røde Korsiaa ungdomsprogram INUA (Inuusuttut Nukittoqattigiit) træner unge op til at udføre frivilligt arbejde, som består af at lave aktiviteter for udsatte unge i Grønland.

Før vi starter vores aktiviteter op i de byer og bygder, vi er i, udfører vi altid en behovsafdækning. Her har vi samtaler med dem, der arbejder med unge og de unge selv. På den måde arbejder vi os frem til vores målgruppe af udsatte unge, vi vil lave aktiviteter for i den enkelte by.

Alle steder møder vi ildsjæle, der kæmper for de unge, men de gaber over et stort område på et meget følsomt område. Vi mærker gang på gang, at der er et hul i ungeområdet, især for de udsatte unge. Der er mangel på ressourcer til at give den unge den fornødne støtte og opbakning og den rette vejledning.

Med dette aspekt er det med interesse, at vi har læst "MIO's viden om børn og unge". Her påvises det også, at der er en alt for stor gruppe unge kaldet ungemålgruppen, som er unge mellem 16 til 18 år, der ryger ud af uddannelsessystemet – hele 62% (2012).

Vi har mange børn og unge, der har sit at kæmpe med i dagens Grønland. INUA møder mange mønsterbrydere, der hver dag kæmper. Vi som NGO føler en stolthed over, at vi gennem vores aktiviteter kan give unge nogle gode oplevelser sammen med andre unge. Hvor de for nogle timer kan stille rygsækken

puigorsinnaasarpaat. Inuusuttut ajornartorsiutillit taamarsuaq sor-suuteqartariaqarlutik misigisimasassanngikkaluarpud.

Tamanna aallaavigalugu inuusuttunik sullissinerup isiginiarneqar-nissaa, immikkoortuni inuusuttunik ilitersiffiusartuni suliaqar-toqassasoq misissuisoqassasorlu KRK-INUA-mit inassuteqaatigeru-supparput. Kalaallit Nunaanni aammali nunani allani ingerlalluarfi-usut iluaqutigineqassasut ilisimasallu immikkoortumi pitsanngor-saataasinnaasut ilanngunneqassasut. Angajoqqaanik peqataatitsi-sarnerup isiginiarneqarnissaa aamma angajoqqaat siunnersorne-qartarnerat pitsanngorsaaffigineqartariaqarput, angajoqqaat kisi-miittutut misigisimannginissaat siunertaralugu ilitersuinerulerne-rusalernissamik suliniuteqarneq, oqaloqateqartarnissaalli taa-maalilluni ataatsimoorlunilu inuusuttunik pitsaanerpaamik taper-sersuisoqartassalluni. Immitsinnut tikkuartuugata, kisiannili pit-saanerumumik periarfissiisussanik suleriaasissanik kinguneqartit-sisussanik siunnersuuteqartarluta.

KRK-INUA-p inuusuttut 14-25-nik ukiullit sullitarai. 18-iliisut suli inuusuttuusarput – ingammik inuusuttuugaanni ajornartorsiute-qartuusooq.

med problemer og krav udenfor. Udsatte unge burde ikke føle, at de skal kæmpe så meget.

Med det udgangspunkt vil vi fra KRK-INUA gerne komme med den anbefaling, at der sættes fokus på ungeområdet, at der skal arbejdes og undersøges på de områder, der vejleder de unge. Drage gavn af de steder hvor det fungerer, både her i Grønland, men også se udover vores egne grænser og inddrage relevant viden, der kan styrke området. At man på en måde kan sætte fokus på forældreinddragelse, arbejde på at skabe noget mere vejledning til forældre, så de ikke føler sig alene, men kan snakke med nogen, så man i fællesskab kan støtte den unge bedst muligt. Ikke noget med at pege fingre af hinanden, men komme med nogle konstruktive metoder, der kan give alle bedre muligheder.

KRK-INUA's målgruppe er unge fra 14 til 25 år. Når man fylder 18 år, er man stadig ung – specielt hvis man er et udsat ungt menneske.

ELISA LETH

Inuusuttunut siunnersorti / Ungdomskonsulent, Kalaallit Røde Korsiat INUA

RIKKE NØRGAARD ANDERSEN

Inuusuttut aallartitaat / Ungdomsdelegat, INUA

INNUTTAASUNIT SAAFFIGINNISSUTIT

BORGERHENVENDELSER

MIO INGERLAAVARTUMIK INNUTTAASUNIT PISSUTSIT ASSI-GIINGITSUT PILLUGIT SIUNNERSORNEQARUSUTTUNIK ILITSER-SORNEQARUSUTTUNILLU SAAFFIGINEQARTARPOQ

Saaffiginnissutit ilaanni meeqqat kinguaassiutitigut innarlerneqar-simasut pineqartarput, ilaat meeqqanut angerlarsimaffiup avataa-nut inissinneqarsimasunut, meeqquerivinni meeqqat pillugit politik-kinut, inaarluutilli pillugit inatsit aamma meeqqat inuusuttullu atu-arneranni angajoqqaavisalu avinnerani pissutsinut tunngasut. MIO 2014-imi innuttaasunit 76-eriarluni saaffigineqarpoq.

MIO FÅR LØBENDE HENVENDELSER FRA BORGERE, DER ØNSKER RÅD OG VEJLEDNING I FORHOLD TIL MANGE FORSKELLIGE FORHOLD

Nogle af disse henvendelser omhandler seksuelle overgreb mod børn, anbragte børn, børnepolitikker på institutioner, handicaplovgivning og børn og unges rettigheder i forbindelse med forskellige forhold i deres liv såsom skolegang og skilsmisser. I 2014 fik MIO 76 borgerhenvendelser.

Innuttaasut kikkulluunniit tamarmik meeqqat inuusuttullu pillugit apeqqutissaqarunik, paasisutissanik pissarsiniarlutik imaluunniit ajornartorsiuteqarunik MIO-mut saaffiginnissinnaapput. MIO-mut innuttaasutut saaffiginnikkaanni qanimut oqaloqateqarnissamik, oqarasuaatikkuq oqaloqatiginninnissamik imalunniit mailikkut akineqarnissamik periarfissaqarpoq.

Alle borgere kan henvende sig til MIO med spørgsmål, oplysninger eller problemer der vedrører børn og unge. Når man som borger henvender sig til MIO, har man mulighed for at få en personlig samtale, en telefonsamtale eller et svar på en mail.

Meeqqat Illersuisuat inunnut ataasiakkaanut tunngasuni aalajangiisinnaatitaannngilaq. Pissutsilli ataatsimut isigalugit oqaaseqarsinnaatitaavoq, aamma ataatsimut isigalugu ajornartorsiutinik qaqiliisinnaalluni. Assersuutigalugu tassaasinnaapput meeqqat ilaat sumiginnagaasut imaluunniit Meeqqat Illersuisuat isumaqaruni pisortani oqartussat meeqqanik sullissinerat naleqqutinngitsimik ingerlanneqartoq.

Børnetalsmanden kan ikke træffe afgørelser i enkeltsager. Men drejer sagen sig om generelle forhold, kan Børnetalsmanden udtale sig og tage problemstillinger op på et overordnet niveau. Det kan f.eks. være hvis en gruppe af børn svigtes eller hvis Børnetalsmanden mener den offentlige forvaltning af børnesager foregår uhensigtsmæssigt.

TUSARNIAANERIT

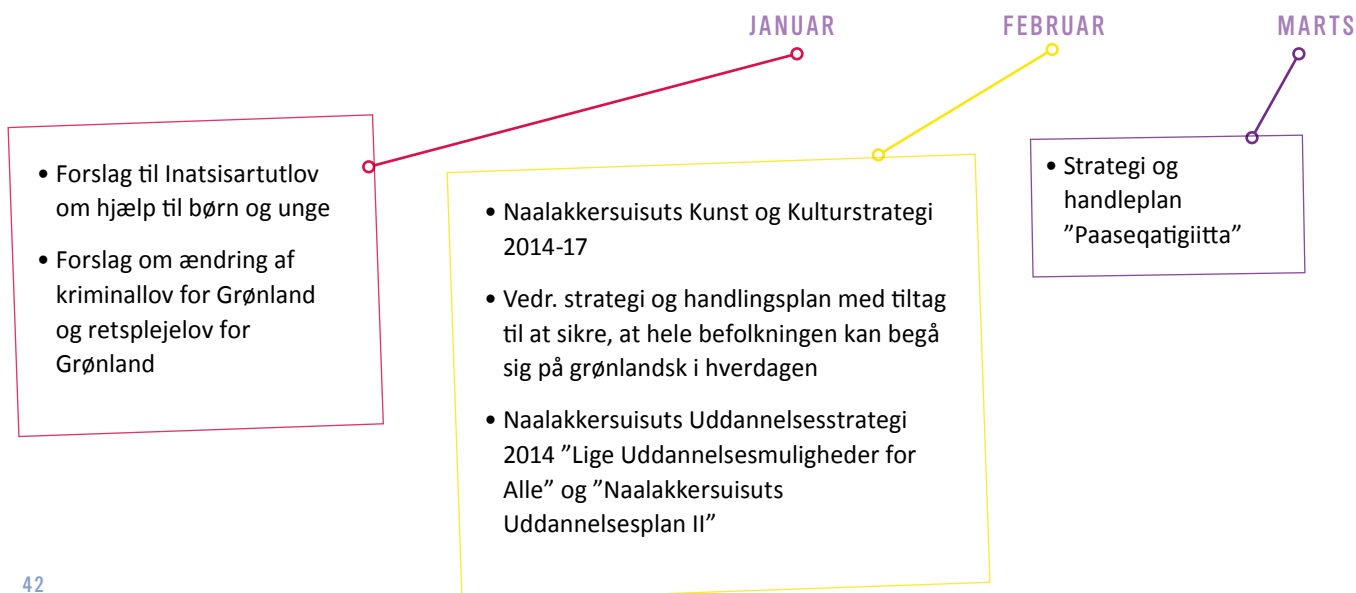
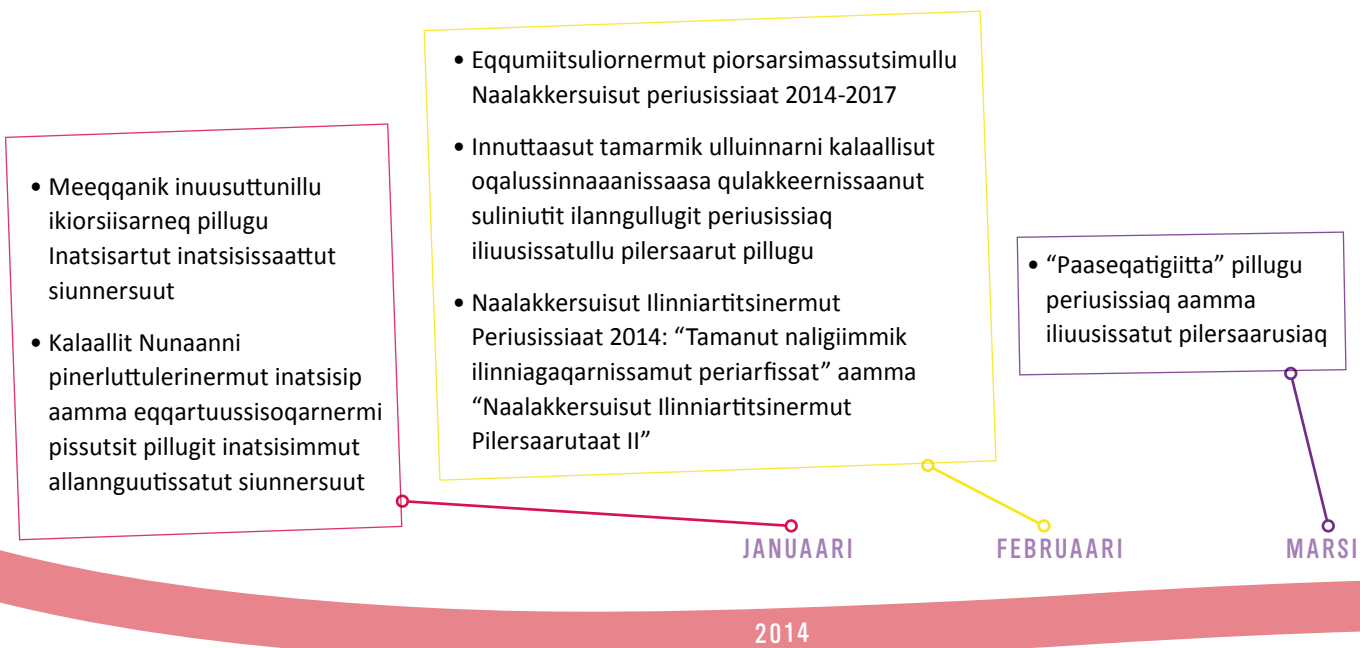
HØRINGER

Meeqqat inuusuttullu pillugit nutaanik iliuusissanik pilersaarusermut atatillugu imaluunniit inatsisiliortoqartillugu tusarniaaneri akineqarnissaat MIO-mi pingaartillugit suliarineqartarput. Meeqqat inuusuttullu pillugit inatsisiliorneq meeqqanut inuusuttunullu ataasiakkaanut annertuumik sunniuteqarsinnaavoq.

MIO prioriterer at lave høringsvar, når lovgivning bliver til eller når der laves nye strategier, der berører børn og unge. Lovgivning indenfor børne- og ungeområdet kan få en markant virkning for det enkelte barn eller den unge.

2014-IMI MIO-P TUSARNIAATINUT AKISSUTIT ARLALLIT SULIARAI:

I 2014 SKREV MIO FLERE HØRINGSSVAR:

- Atornerluinermik katsorsaasarnermik pisariaqartitsinermik nassuiaat aamma akeqanngitsumik katsorsarneqar-nissamik neqerooruteqartarnissap atuutilersinneqarnerani inuiaqatigiit pissarsiassaannik nalilersuineq
- Aningaasanoorutit ilaannit aningaasanik agguaassisarneq pillugu tapeeriaatsit piumasaqaatillu pillugit nalunaarutissatut siunnersuut

APRIILI

MAAJI

- Meeqqanik pinerliisimannginnermut uppernarsaatinik pissarsinissamik pisussaaffeqarneq pillugu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut
- Inuit Pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivi pillugit inatsimmut Inatsisartut inatsisaat nr. xx, xx 2014-imeersumut allannguutissatut siunnersuut

JUUNI

JUULI

- Akeqanngitsumik atornerluinermut katsorsaasarneq pillugu siunnersuut
- Immikkut atuartitsineq aammalu immikkut ittumik perorsaanikkut ikiorsisarnerit allat pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutissaattut siunnersuut

AGGUSTI

SEPTEMBARI

APRIL

MAJ

JUNI

JULI

AUGUST

SEPTEMBER

- Redegørelse for behovet for misbrugsbehandling og analyse af samfundsmæssige gevinster ved at indføre et vederlagsfrit behandlingstilbud
- Forslag til bekendtgørelse om tilskudsformer og betingelser vedrørende fordeling af midler fra visse spil

- Forslag til Inatsisartutlov om ændring af Inatsisartutlov om pligt til at indhente børneattester
- Forslag om Inatsisartutlov nr. xx af xx 2014 om ændring af Grønlands Råd for Menneskerettigheder

- Plan for vederlagsfri misbrugsbehandling
- Forslag til Selvstyrets bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i folkeskolen

MIO-P ATTAVEQAATAI

MIO'S MEDIER

NAALAGAFFIIT PEQATIGIIVISA MEEQQAT PILLUGIT ISUMAQA-TIGIISSUTAANI KALAALLIT NUNAATA PISUSSAFFFII NAAPER-TORLUGIT INATSISEQARNISSAQ SULERIAASEQARNISSARLU MIO-P QULAKKIISSAVAI. MEEQQAT, INUUSUTTUT INERSIMA-SULLU PISINNAATITAAFFIMMINNIK ILISIMASAQARNISSAAT MIO-P QULAKKIISSAVAA PISINNAATITAAFFIILLU TAAKKU INER-SIMASUNIT PIVIUSUNNGORTINNEQARNISSAAT QULAKKIISSAL-LUGU. TAAMAAMMAT INNUTTAASUT MIO-P ANGUIARSARAI ILISIMASAMINILLU ASSIGIINNGITSUTIGUT AVITSEQATEQARNI-ARSARISARLUNI

Nunaqarfiit, illoqarfiit, paaqqinnittarfiit tikeraarnerisigut pulaarne-risigullu, politikikkut oqallinnermi peqataanerit, Naalakkersuisut, kommunit soqutigisaqatigiillu akornanni ataatsimut suleqatigiil-luni ataatsimeeqatigiittarnerit, meeqqanik, inuusuttunik inersima-sunillu oqaloqatarnerit allarpassuillu saniatigut, inuit internetimi attaveqatigiittarfii assigiinngitsut aqcutigalugit innuttaasut MIO-p aamma anguniartarpei.

Meeqqat Illersuisuat, MIO aamma Naalagaaffiit Peqatigiivisa Meeqqat pillugit Isumaqatigiissut pillugit annertunerusunik uani atuarsinnaavutit www.mio.gl

Facebook-imi quppernermi Mio.gl nassaarisigut oqallinnerlu ma-linnaavigalugu.

"Kammagiitta" nittartakkami www.kammagiitta.gl malinnaavigiuk atuarlutillu.

MIO SKAL SIKRE, AT LOVGIVNING OG PRAKSIS ER I OVERENSSTEMMELSE MED DE FORPLIGTELSE GRØNLAND HAR I HENHOLD TIL FN'S BØRNEKON-VENTION. MIO ARBEJDER PÅ AT SIKRE, AT BØRN, UNGE OG VOKSNE KENDER TIL BØRNS RETTIGHEDER OG AT DE VOKSNE SIKRER REALISERINGEN AF DISSE RETTIGHEDER. MIO SØGER DERFOR AT NÅ BEFOLKNINGEN OG DELE SIN VIDEN PÅ FORSKEL-LIG VIS

Udover besøg i de enkelte byer, bygder og institutio-ner, deltagelse i politiske debatter, samarbejds møder på tværs af Selvstyre, kommuner og interessenter, samtaler med børn, unge og voksne og meget andet, søger MIO også at nå befolkningen gennem forskelli-ge (sociale) medier.

Læs mere om Børnetalsmanden, MIO og FN's Børne-konvention på www.mio.gl.

Find os og følg debatten på facebookside Mio.gl

Følg og læs om "Fri for mobberi/Kammagiitta" på www.kammagiitta.gl

TUSAGASSIUTINUT NALUNAARUTIT

PRESSEMEDDELSER

AJORNARTORSIUTIT, INGERLATAT, SULINIUTIT NAAMMASSISALLU PILLUGIT MIO 2014-IMI 33-NIK TUSAGASSIUTINUT NALUNAARUTEQARPOQ

I 2014 UDSENDTE MIO 33 PRESSEMEDDELSER OM FORSKELLIGE PROBLEMATIKKER, AKTIVITETER, PROJEKTER OG RESULTATER

Nalunaarutit ilaat ikitsut ataani taaneqarput:

- Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit 2015-imi suliassat pillugit aalajangiinerat: Meeqqat pisinnaatitaaffimminnik ilisimasaqarnerat.
- MIO-p app-ia nutaaq, tassani Kalaallit Nunaanni ukiut qulit kingullit meeqqat inuusuttullu atugaat pillugit misissuisimanerit atuarneqarsinnaapput.
- Meeqqanut atuagaq Tuku & Mala, Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiit Inuit Pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivii aamma NunaFonden suleqatigalugit saqqummersinneqartoq.
- Atuartitsinermi atortussiat saqqumersinneqarnerat "Meeqqat pisinnaatitaaffii ilinniartitsissutigisigit".
- Inunnik isumaginnittoqarnermi meeqqanik sullissisartut atugaannik avammut saqqummiineq.
- Kommuneqarfik Sermersuumi atuarfeqarnermut sipaarniuteqarnerup sunniutai.
- Meeqqat napparsimmavinni atugarisaat.

Herunder nævnes nogle få af nyhederne:

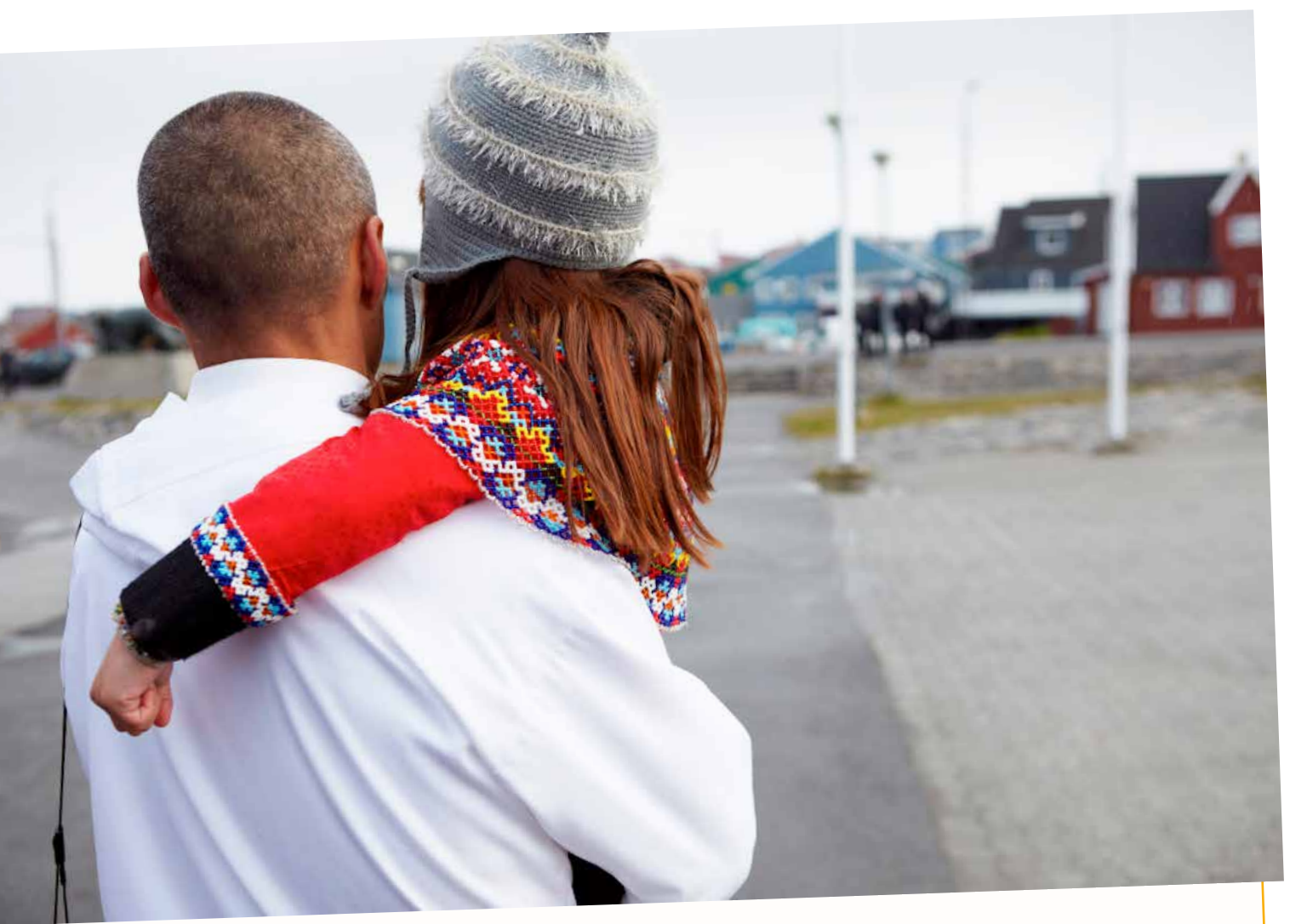
- Børnerådets fastsættelse af fokusområde for 2015: Børns kendskab til deres rettigheder.
- Lancering af MIO's nye app, hvori man kan finde alle undersøgelser lavet om børn og unge i Grønland indenfor de sidste 10 år.
- Udgivelsen af børnebogen Tuku & Mala i samarbejde med Grønlands Ligestillingsråd, Grønland Råd for Menneskerettigheder og NunaFonden.
- Udgivelsen af undervisningsmaterialet "Sæt børns rettigheder på skoleskemaet".
- Offentliggørelse af vilkårene for socialt arbejde med børn.
- Konsekvenserne af besparelser på skoleområdet i Kommuneqarfik Sermersooq.
- Børns forhold på sygehuse.

MIO-P SULINERMINI 2015-16-IMI ANGUSASSAI

MÅL FOR MIO'S ARBEJDE I 2015-16

Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiivisa, siulittaasoralugu Meeqqat Illersuisuat Aaja Chemnitz Larsen, 2014-imi 2015-imi suliassat aalajangiuppaat. 2015-imi sulinermini aallaavik tassaavoq: Meeqqat pisinnaatitaaffimminnik ilimasaqarinnisaat. Meeqqanut Illersuisusaq nutaaq ukiut tullittut pingasut ingerlaneranni takorluukkanik anguniagassanillu suliaqartussaq MIO-p utaqqiumaarpaa.

Børnerådet, med Børnetalsmand Aaja Chemnitz Larsen som formand, fastsatte i 2014 fokus for arbejdet i 2015. Udgangspunktet for arbejdet i 2015 er: Børns kendskab til deres rettigheder. MIO afventer den nye Børnetalsmand, som skal stå for de næste tre års visioner og målsætninger.

NAATSORSUUTIT REGNSKAB

2014-imi MIO-mut aningaasaliissutit 4.534.000 koruuniupput.

Naatsorsuutit takutippaat 2014-imi 4.757.165 koruunit atorneqarsimasut.

2014	kr.
Aningaasanut inatsisikkut aningaasaliissutit:	4.534.000
Isertitat allat:	44.370
Sulisunut anigaasartuutit:	(2.715.974)
Aningaasartuutit allat:	(2.041.191)
Ukiut siusinnerusut sinneqartoorutaannik atuineq:	(178.795)

Bevillingen til MIO var i 2014 på 4.534.000 kr.

Regnskabet viser et totalt forbrug på 4.757.165 kr. i 2014.

2014	kr.
Finanslovsbevilling:	4.534.000
Øvrige indtægter:	44.370
Personaleomkostninger:	(2.715.974)
Andre omkostninger:	(2.041.191)
Forbrug af tidligere års overskud:	(178.795)

MIO-MI SULISUT

MIO'S ANSATTE

AVIÅJA EGEDE LYNGE

Meeqqat Illersuisuat • Børnetalsmand

avi@mio.gl

Tel. 34 69 40

TRINE NØRBY OLESEN

Allaffeqarfimmi pisortaq • Sekretariatschef

trine@mio.gl

Tel. 34 69 42

NAUJA BENJAMINSEN

Siunnersorti • Konsulent

nauja@mio.gl

Tel. 34 69 48

CAMILLA NYMAND PETERSEN

AC-Fuldmægtigi • AC-Fuldmægtig

camilla@mio.gl

Tel. 34 69 41

ELLEN BANG BOURUP

Meeqqanut siunnersorti • Børnekonsulent

ellen@mio.gl

Tel. 34 69 43

SIKKERNINNGUAQ H. LORENTZEN

Ilinniarnertooq ikiorti • Studentermedhjælper

shlo@mio.gl

Tel. 34 69 37

CHRISTINE GRØNVOLD

Ilinniarnertooq ikiorti • Studentermedhjælper

chgr@mio.gl

Tel. 34 69 39

QIVIOQ NIVI LØVSTRØM

Ilinniarnertooq ikiorti • Studentermedhjælper

qnlo@mio.gl

Tel. 34 69 47

**NUANNILLIUTIT
AJORNARTORSIUTILLUUNNIT**

**pillugit saaffissaaleqivit, oqaloqatissaaleqivilluunniit?
SMS-erit 1899-mut**

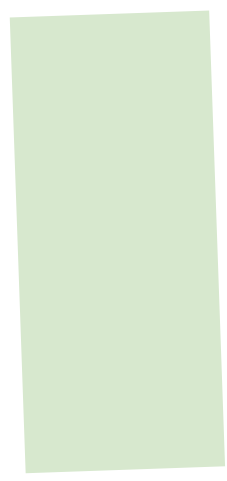
**Chat aamma periarfissaavoq
siunnersorneqarusukkuif
WWW.MIO.GL**

Ataas.-tall., nal. 16-18
SMS-ERIT 1899
Akeqanngitsooq

Meeqqat inuusuttuaqqallu
SMS-kkut saaffissaat
– inersimasumik
siunnersuisinnaasumik
allaqateqarit

TELE-POST
Aningaasaleeqataasoq

mio
www.mio.gl

MEEQQAT TAMARIK INUENERINNISSARTIK PISINNAATITAFFIGGAAT

ALLE BØRN HAR RET TIL ET GODT LIV

